

SLOVENSKI VESTNIK

CELOVEC
SREDA
10. APRIL
1991
Letnik XLV.
Štev. 16. (2598)
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort
Klagenfurt
Poštni urad 9020
Celovec
Verlagspostamt
9020 Klagenfurt
Cena: 8 šil.
din. 20
P. b. b.

Rahlo približevanje stališč med republikami

Je novinarsko vprašanje Slobodanu Miloševiću na tiskovni konferenci po drugem srečanju predsednikov republik preprečilo ponovno zaostroitev med Srbi in Hrvati ob koncu preteklega tedna? Na vprašanje, kako gleda na krvave dogodke, je namreč odgovoril: „Kategorično sem proti streljanju in kakršnemkoli nasilju. Mi se pogovarjamo o mnogih elementih razpleta jugoslovanske krize, a največja vrednost, ki mora imeti prednost nad vsemi drugimi, mora biti zahteva, da se zagotovi mir. Kajti samo v pogojih miru lahko jugoslovanski narodi svobodno in neodvisno odločijo tako o svoji usodi kot skupaj o usodi Jugoslavije. Zato sem za mir in proti vsakršnemu nasilju. V tem smislu bom uporabil vse svoje sile in možnosti.“

Ta sprovcirana izjava je bila izrečena pred milijonskimi poslušalci in gledalci radia in televizije, ki sta konferenco neposredno prenašala. Seveda je naivno pričakovati, da se bodo Srbi

(dalje na 2. strani)

Poklonili so se padlim borcem za svobodo

Sprava je mogoča samo na podlagi zgodovinske resnice

Okrog dvestopetdeset ljudi se je preteklo nedeljo zbralo na pokopališču v Železni Kapli, kjer je Zveza koroških partizanov priredila spominsko svečanost ob obletnici smrti narodnega heroja Franca Pasterka-Lenarta in v počastitev vseh 186 tam pokopanih padlih soborcev in žrtev fašizma.

Udeležence svečanosti je v imenu prireditelja pozdravil Peter Kuchar, ki je potem predal besedo tajniku ZSO dr. Marjanu Sturmu. Ta je v

svojih izjavah med drugim poudaril, da se letos spominamo 50-letnice nemškega napada na Jugoslavijo, ki je bil usoden tudi za koroške Slovence, saj so nacionalsocialistične sile na Koroškem takoj zatem začele pripravljati pregon koroških Slovencev in tudi nasilno germanizacijo okupiranih delov Slovenije. Sturm je naglasil, da se je narodnoosvobodilni boj na Koroškem začel tedaj, ko je bil celoten slovenski narod obsojen na smrt, in nadalje de-

jal, da brez tistih, ki so spoznali potrebe časa in se uprli, danes ne bi bilo demokracije in svobode.

Dr. Sturm je potem spregovoril še o narodni spravi (o petkovi diskusiji o tem v Tinjah berite poročilo na 3. strani), da naj bi se nasprotniki iz vojnega časa pobotali in dejal: „Ta razprava teče v Sloveniji. Nek predstavnik velenemstva na Koroškem me je pred nekaj tedni obiskal in tudi predlagal spravo med partizani in nemškimi vojniki.“

Na moje vprašanje, kako naj bi to potekalo, je dejal, da se morajo partizani odreči tega, da so se v času vojne borili skupaj s komunističnimi Titovimi borci. Torej naj bi se partizani odrekli vseh tistih, s katerimi so se skupaj borili proti nacizmu. Tudi tistih, ki so kot pripadniki drugih narodov sodelovali v NOB. Sprava, spoštovane tovarišice in tovariši, pa je možna le na osnovi zgodovinske resnice. Ob tem gre za osveščeno (dalje na 8. strani)

JE Krško I. 1995 ne bodo zaprli!

Na dvodnevem zasedanju strokovnjakov za energetiko iz Avstrije, Slovenije in Hrvaške v Železni Kapli se je razblinilo upanje, da bodo jedrsko elektrarno v Krškem zaprli leta 1995. To je potrdil tudi dr. Bogdan Glumac z ljubljanske univerze, ki je dejal, da bi bilo zaprtje predvsem vprašanje denarja in tehnike, ki je na razpolago: „Dejansko je za zaprtje mogoče naštetih nekaj političnih vzrokov, tehničnih pa ni!“ Koroški deželni glavar Haider je tako stališče menda pričakoval in zato menil, da bi bila avstrijska pomoč mogoča le na nivoju energetske zveze, ne pa z brezplačnim dovajanjem določene količine toka. Proti stališčem strokovnjakov se je izrekla predvsem Koroška iniciativa Alpe-Jadran brez atomskih naprav.

Prepričljiva uprizoritev

V soboto in nedeljo je šentprimoški Teatron uprizoril Velejo, prizore iz vasi Antona Novačana. V režiji Petra Militarova so igralci Danice s svojo impresivno igro in zavzetostjo za teater dosegli visoko stopnjo odrske izraznosti. Saša Kump jim je izrisal svojo osemdeseto sceno na Koroškem. Na sliki mati in sin, Justa Sadnikar in Miha Kap. Več na kulturni strani.

Stoisićeva in Sturm razložila Kostelki manjšinska vprašanja

Pretekli četrtek sta državna poslanka Stoisićeva in tajnik ZSO dr. Sturm imela razgovor z državnim sekretarjem Kostelko, ki je v vladi zadolžen za manjšinska vprašanja. Državnemu sekretarju sta obrazložila odprta vprašanja avstrijske manjšinske zaščite v smislu sodobnih evropskih gledanj.

K temu predvsem sodi izobraževanje (vključno z otroškim varstvom) ter upoštevanje jezika manjšin v javnosti (uradni jezik, oddaje v radiu in na televiziji). Sturm je državnega sekretarja obvestil o tem, da so člani sosveta iz vrst ZSO v sosvetu že vložili

li predlog za ustanovitev komisije za pripravo novelizacije zakona o narodnostnih skupinah.

Kostelka je menil, da je narodnostni sosvet pomemben, ker je to tisti vzvod, preko katerega lahko zvezna vlada še največ stori za manjšine. Poudaril je, da zvezna vlada nima namena spreminjati volilnega reda v smislu predlagateljev odpovedanega ljudskega povpraševanja. Kar se tiče konkretno nakazanih vprašanj, je Kostelka menil, da bo treba o teh vprašanjih vztrajno voditi razpravo v in zunaj narodnostnega sosveta.

V občinskih svetih so pričeli z delom

Občinske volitve so za nami, zdaj naj bi se v občine spet povrnilo „resno delo“, ki naj ne bi bilo več v znamenju predvolilnih nasprotij, temveč čim bolj složno, stvarno in v interesu vseh občanov, ne glede na to, katero izmed frakcij so 10. marca volili. Prav v tem smislu zdaj v občinah sestavljajo predstojništva, razne pododbore in druga delovna telesa. Predstavniki raznih frakcij pa tudi napovedujejo smernice svojega bodočega delovanja.

Poročilo o dosedanjih sejah začnimo z **Bilčovsom**. Pri volitvah za župana je Štefi Quantschnig (SPÖ) zbrala več kot potrebnih 50 odstotkov glasov in bila tako za županjo izvoljena že v prvem krogu. Njej ob strani novinec v občinskem svetu Hanzi Ogris ml., kot drugi podžupan pa Hanzi Spitzer (ÖVP), ki je to funkcijo opravljal že v pretekli mandatni dobi. Četrty član predstojništva pa bo Erich Hallegger (ÖVP). Na občinski seji je SPÖ predlagala ustanovitev posebnega pododbora za razsodišče, kate-rega naj bi zasedla EL, toda ta je to ponudbo zavrnila. Tako zdaj EL ne vodi nobene delovnega telesa, saj je predsedniško mesto v kontrolnem odboru zgubila na račun FP, vključena pa je v kmetijskem odboru, kjer ji je mesto prepustila SPÖ. Toda kljub temu je bilo na bilčovški občinski seji čutiti dobro atmosfero, saj so tako nekateri odborniki SPÖ kot tudi EL zaprisegli v obeh deželnih jezikih in obljubili, da se bodo prizadevali tudi za reševanje odprtih vprašanj v zvezi z enakopravnostjo slovenskega življa v občini.

Brez večjih razprav se je končala tudi prva občinska seja v **Kotmari vasi**. Tam bo župan Hugo Götzhaber (SPÖ), podžupana pa Bruno Buzzi (SPÖ) in mag. Thomas Goritschnig (ÖVP). Dva predsednika pododborov prihajata iz vrst SPÖ, dva iz vrst ÖVP, eden pa iz FP. SPÖ je eno mesto v pododboru za kmetijstvo prepustila mandatarju EL prof. Jožetu Wakounigu.

Nekoliko bolj razburkana je bila seja v **Hodišah**, kjer je župan Walter Samonig (SPÖ), podžupana pa Rudolf Goritschnig (SPÖ) in Gerhard Oleschko (FP). Diskusija pa se je razvnela ob vprašanju, kdo bo predsed-

nik odbora za turizem. Svo-bodnjaki so to funkcijo zahtevali zase, SPÖ in ÖVP pa sta za to funkcijo izvolili Johanna Holibra (SPÖ). Odbornik EL Robert Sitter ne bo v nobenem pododboru, na seji pa je izrazil željo, da bi kljub temu v občinskem svetu dobro sodelovanli v prid vsem občanom.

Deset občinskih odbornikov se je prvič udeležilo občinske seje v **Šentjakobu**. Župan je star znanec, saj so občani namreč za prvega moža v občini neposredno izvolili dosedanega župana Johanna Grebla. Podžupana v tej občini sta Johann Obiltschnig in Heinrich Kattinig (oba SPÖ). V nagovoru je župan Grebl dejal, da občino čaka vrsta pomembnih odločitev.

Občinski svet **Bistrice nad Pliberkom**, ponovno samostojne občine, je kot prvi razdelil posamezne funkcije, čeprav „uraduje“ še pod staro pliberško streho. Za župana je bil izvoljen Janko Pajank (SPÖ), njegova namestnika pa sta Peter Winkl (SPÖ) in Jože Partl (EL), v občinskem predstojništvu pa sta še Franz Mlinar (ÖVP) in Peter Alesko (SP). Članov posameznih pododborov na prvi seji še niso izvolili, sicer pa je na Bistrici – po deloma dvojezični zaobljubi mandatarjev – pričakovati, da se bo v stikih z občinskim uradom dejansko lahko vsak občan poslužil svoje materinščine.

Prava novost pa se je zgodila v **Pliberku**. Tam je v obeh jezikih zaprisegel tudi novoizvoljeni župan Raimund Grilec (ÖVP), ki je poleg mestnega svetnika Frica Kumra (EL) imel v obeh deželnih jezikih tudi svoj nastopni govor. Podžupana v Pliberku sta Helga Kristan (SPÖ) in Karl Fera (ÖVP), predsednik kontrolnega odbora pa Jurij Mandl (EL).

Približevanje stališč...

(nadaljevanje s 1. strani)

na Hrvaškem zaradi v ovčjo kožo ogrnjene volka kar pomirili, vendar minuli vikend je (razen posameznih prask v Krajini in Slavoniji) življenje v Jugoslaviji potekalo mirno. Vsak dan miru pa je še kako dragocen, saj vsaj za kako stopinjo ohladi razgoreto kilmo.

Večina prebivalcev v Jugoslaviji pa si želi, da bi bili vsi dnevi v tednu četrtki, kajti ta dan je miren, pozornost javnosti pa je uprta v rezultate pogovorov predsednikov republik. Jutri bo po sestankih v Splitu in Beogradu že tretji. Tokrat na Brdu pri Kranju, gostitelj pa bo slovenski predsednik Milan Kučan. Prvi sestanek bi lako ocenili za otipavanje in merjenje moči, ki pa se je že dan pozneje konkretiziralo v

spopadu na Plitvicah. Drugega pa bi že lahko označili za rahlo približevanje stališč med posameznimi voditelji, saj je bil v zaključno sporočilo prvič vnesen pojem „zveza suverenih držav“. Čeprav si Slovenija in Hrvaška suverenost razlagata drugače kot Srbija in Črna gora, pa je to vendarle napredek. Nadalje je bila prvič omenjena pravica, izražena na slovenskem plebiscitu. Resda samo kot stališče slovenskega predsednika, pa vendar. In končno bi za znak mehčanja lahko ovrednotili Miloševićevo izjavo o miru in njegov pristane na varianto o skupnosti suverenih republik ter Tudjmanovo priznanje nekaterih pristojnosti zvezne vojske na Hrvaškem. Bodo na Brdu stopili korak dalje?

Jože Rovšek

PoBo: zdaj nova priča

Na sodni obravnavi proti nekdanjemu direktorju Posojilnice Bank-Borovlje Florjanu Dovjaku proti pričakovanjem še niso izrekli razsodbe. Najprej so skušali razkriti ozadja tako imenovane „afere Köck“, toda prav ob tem primeru se je postopek še bolj zapletel. Medtem ko so v PoBo imeli natančne zapiske npr. o oddaji manjših kreditov posameznikom, pa prav v tej zadevi menda manjka poseben „zvezek“. Zato je državni tožilec dr. Jenny zahteval, da povabijo na obravnavo bivšega revizorja Zveze slovenskih zadrug Andreja Milloniga, ki menda hrani omenjeno dokumentacijo. Čas ponovne obravnave še ni določen, državni tožilec pa pričakuje, da bo Millonig lahko bolje osvetlil ozadja „zadeve PoBo“.

Slovenski prenovitelji bodo aktivno posegli v politiko

V soboto, 6. aprila so slovenski prenovitelji opravili svojo drugo konferenco po decembru 1989, ko so se iz ZKS preimenovali v Stranko demokratične prenovle.

Predsednik SDP dr. Ciril Ribičič je v uvodnem referatu poudaril, da so se na konferenci zbrali, da ponudijo zasnovano učinkovitejšo in pravičnejšo razvojne ekonomske politike in da hkrati zavrnejo neustrezno Demosovo politiko, ki se kaže v osnutku nove ustave, v republiškem proračunu, zakonodaji o denacionalizaciji in privatizaciji in v tekoči ekonomski politiki. Ob tem je za svojo stranko napovedal izdelavo razvojnega socialnega programa, s katerim bi preprečili nadaljnje drsenje v revščino in povrnilo gospodarsko rast v Slo-

veniji. SDP nasprotuje zakonu o privatizaciji, ker naj bi ta zmanjšal gospodarsko učinkovitost. Pri lastninjenju naj imajo prednost tisti, ki so lastnino ustvarili. Delavci morajo imeti pravico do soupravljanja. Ker pa po besedah Ribičiča vladajoča koalicija nima razumevanja, saj jo zanima le popolno obvlodovanje družbe, bo stranka morala nujno spremeniti svojo politiko v parlamentu. Zaradi nezadovoljstva z Demosovo vlado in parlamentarno večino, ki opozicijo največkrat ignorira, bo SDP prisiljena opustiti politiko konstruktivne opozicije ter v prihodnje odločno nasprotovati generalni vladni politiki tudi z zahtevami po zaupnici posameznim ministrom in vladi v celoti.

V zvezi s privatizacijo in

delavskimi pravicami pa je Stranka demokratične prenovle na svoji konferenci v Mariboru zahtevala čimprejšnji sprejem zakonov o soupravljanju podjetij in zavodov, zakona o sindikatih in zakona o lokalni samoupravi. Denacionalizacija naj popravi po vojni storjene krivice, naj pa ne ustvarja novih. Iz zakona mora biti izvzeta fevdalna veleposest, kamor sodijo tudi cerkvena veleposestva, premoženje, odvzeto okupatorjevim sodelavcem in zaplenjeno premoženje, pridobljeno s kaznivimi dejanji.

Med sklepi konference je tudi zahteva prenoviteljev, da skupščinska komisija pospeši pripravo nove ustave, ki mora biti sprejeta do začetka julija, in da v treh mesecih po njej razpiše nove volitve.

J.R.

VABILO

na

slavnostno proslavo ob 50. obletnici rojstva
Osvobodilne fronte slovenskega naroda v soboto,

27. aprila 1991 ob 10. uri,
na Trgu revolucije
v Ljubljani

Nашa dolžnost je, da se te veličastne proslave v čim večjem številu udeležimo.

Poleg slavnostnih govornikov bodo na slavnostni proslavi sodelovale tudi antifašistične organizacije iz Avstrije in Italije. V okviru kulturnega sporeda bo nastopil tudi moški pevski zbor „Foltej Hartman“ iz Pliberka.

Na to veliko proslavo vabijo:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
Zveza koroških partizanov
Zveza slovenskih izseljencev
Zveza slovenskih žena
Slovenska prosvetna zveza

S Koroške bodo vozili avtobusi. Kraj in čas vstopa bo še pravočasno objavljen. Prijave prosimo na eno od zgoraj omenjenih organizacij. Telefonska številka: 0463/51-43-00.

Vozni red avtobusov v Ljubljano

1. avtobus:

Pliberk (zadruga) 7.30
Žel. Kapla (posojilnica) 8.00

2. avtobus:

Dobrla vas (Sienčnik) 7.30,
Škocijan (posojilnica) 7.40,
Celovec
(avtobusna postaja) 8.15,
Kožentavra (Mlečnik) 8.30.

Cena za prevoz znaša 100 šil.

Prijave sprejemata
Milka Kokot ali Urši Brumnik,

tel. št. 0463/514300, interna 14 ali 40.

V sklopu programske diskusije ZSO vabi na predavanje:

Dr. Peter Leuprecht, direktor komisije za človekove pravice Evropskega sveta:
„Etnocentriem ali multikulturalnost?“

19. 4. 1991, ob 20.00
v Delavski zbornici Celovec, predavalnica 4

Sprava s kom? Domobranstva pri nas ni bilo!

Obstaja torej cel kup vprašanj, na katera so mnogi v Tinjah pričakovali odgovore. Ob okrogli mizi so vendar sodelovali koroški partizani, na Koroško in v Nemčijo pobegli kakor tudi v Sloveniji živeči domobranci, poleg njih pa kot zgodovinarja še mag. Boris Mlakar iz Ljubljane in dr. Marjan Sturm iz Celovca ter filolog Justin Stanovnik iz Ljubljane. Že sam sestav udeležencev okrogle mize pa je očitno v tem ali onem zbudil strah pred hujšimi konfliktami, zato je vodja diskusije prof. Jože Wakounig že na začetku opozoril, „da ne moremo stalno živeti v sovraštvu, da pride čas, ko si moramo seči v roko“, Martin Pandel pa je v uvodu pozval, naj publika ne ploska tej ali oni strani: „To bi utegnulo zaostri nasprotja!“

Tako huda pa razprava sploh ni bila. Čeprav so se zagovorniki domobranstva prizadevali utemeljiti, zakaj je sprava tako potrebna, so bile tehtnejše izpovedi Janeza Wutteja-Luca in Milene Gröblacher, da je bilo odporiško gibanje, torej partizanstvo na Koroškem, notranje povsem enotno, da ni bilo Slovencev, ki bi bili kot domobranci sodelovali z okupatorjem, kar predvsem potrjuje tudi dejstvo, da je bila npr. tudi vsa koroška slovenska duhovščina, ki ni bila izgnana ali izseljena, na strani partizanskega gibanja. Tako je Milena Gröblacher postavila vsebinsko tehtno ugotovitev: „Prva naša žrtev je bil prav duhovnik. Vinko Poljanec je namreč že leta 1938 umrl za posledicami nacističnega terorja. Za nas vse je bil to hud čas, zato smo vsi stali skupaj in zato med nami ni bilo izdajalcev. In prav zato nas je še posebej čudilo, da se je del naroda v Sloveniji odločil za sodelovanje z okupatorji.“

Konec razprave o spravi na Koroškem? Naj se v Sloveniji o njej prerekajo tisti, ki to smatrajo za potrebno? Ne! Na diskusiji v tinjskem domu prosvete je bilo čutiti, da jo nekateri na vsak način želijo razširiti, da naj bi se o njej razpravljalo v vsem „skupnem slovenskem kulturnem prostoru“. Tudi Slovenci v Ameriki, Kanadi, Argentini, Nemčiji, ... naj bi rekli svoje v tej razpravi. Saj, kot je dejal duhovnik dr. Janez Zdešar, v Münchnu živeči nekdanji domobranec, „smo še vsi v ječi, ker še vsi koga sovražimo.“ Tudi on sam, ki pa je vendarle kristjan in bi kot tak moral po lastnih izjavah imeti „največjo sposobnost, da se odpove maščevanju, premaga sovraštvo in je pripravljen za popravilo krivice!“ Toda tudi dr. Zdešar ni izrekel besede o kaki krivdi domobrancev, temveč krivdo za državljansko in bratomorno vojno skušal zvaliti na partizane oziroma na KPS, za Korošce pa je imel v rezervi ironično pripombo: „Pri vas teh notranjih spopadov ni

„Sprava“ kot najvišji cilj? Kot cilj, brez katerega majhen slovenski narod ne bo mogel doživeti svojega zveličanja? Le kdo bo odpuščal, ko pa je bila menda tudi manifestacija v Kočevskem Rogu le simbolična gesta, še nič odrešujoča...? Kdo naj kaj odpušča, ko pa na Koroškem vsaj v vojnem času domobrancev sploh ni bilo? Zakaj naj bi se borci za svobodo, ki so prispevali k zlomu nacionalsocializma, danes ukvarjali z vprašanjem, ali naj odpuščajo „grehe“ tistim, ki so kot domobranci sodelavci okupatorja po vojni pribežali čez mejo na Koroško? In ne nazadnje: kaj pa so pribegli domobranci na Koroškem storili za to spravo, katere si menda tako želijo?

bilo, ker komunistične partije niste tako močno občutili in ker vam je tudi sama KP zamolčevala, da ji gre za boljševistično revolucijo.“ Kot da koroški partizani in njihovi simpatizerji niso imeli jasnih predstav o tem, kaj si želijo, kakšen naj bi bil pravičnejši svet po zlomu nacifašizma...

Več o možnostih za spravo sta spregovorila župnik Vinko Zaletel in Jelka Dolinar, oba po vojni na Koroško (Zaletel: „v zatišje“) pribegla domobranci. Zaletel je dejal, da je „iz sovraštva prišlo celo do klanja med družinami, sprava pa da je mogoča predvsem za vernike, ker je le-tim pripravljenost za odpuščanje že imanentna“, Dolinarjeva pa je obžalovala, da „so v Sloveniji za spravo le tisti, ki so mnogo pretrpeli, medtem ko glavni akterji tedanjega časa niso pripravljeni drugim oprati časti.“

„Obširnost zadeve, o kateri govorimo“ je poveljeval filolog Justin Stanovnik iz Ljubljane, hkrati pa patetično orisal povojno sliko: „Izid vojne ni končal zgodbe, ker se je ta šele začela. Po vojni smo doživeli boljševistično-komunistično diktaturo, in šele tedaj se je začel kolaboracionizem, saj je mnogo intelektualcev, pesnikov, ... začelo sodelovati z boljševiki. Po vojni pa je bila KP esencialno sovražna slovenskemu narodu, in s sodelavci tega sistema se je treba spraviti...“ Sicer pa je po Stanovnikovem mnenju slovenski narod „opravičeval Herkulovo veliko dejanje s tem da izstopa iz boljševizma“, politiki vladne koalicije da imajo od „opravljenega dela že kar krvave žulje“, vendar pa zanj tudi to prehajanje v demokracijo poteka prepočasi...

Danes torej prepočasni krvavi žulji... Kaj pa zgodovinsko krvave roke? Dr. Marjan Sturm je menil, da je treba seveda „jasno razlikovati med Koroško in Slovenijo, saj v vseh tistih pokrajinah, kjer je bil nacionalsocializem posebno radikalen, domobranstva ni bilo.“ Iz tega je Sturm postavil zahtevo, naj se ta diskusija ne prenaša iz osrednje Slovenije na Koroško, ker bi tu „utegnili imeti celo usodne posledice“. Kljub temu pa je navedel tudi postavke za potrebno spravo, pri čemer je poudaril predvsem osveščen odnos do zgodovine: „Zanj pa so ključni

odgovori na teze: partizanski boj in odpor je bil potreben in pravilen, ker je bil narod obsojen na smrt; vsakdo, ki se je odločil za odpor, se je odločil za pravilno stvar; vsakdo, ki je bil v odporu, pa je imel legitimno pravico vnašati tudi svoje ideološke predstave; če bi se tudi tisti, ki se iz ideoloških razlogov niso pridružili odporiškem gibanju, bi bil tudi sestav drugačen.“

Ljubljanski zgodovinar mag. Boris Mlakar je v tej smeri nadaljeval. Kot znanstvenik ni hotel postavljati „objektivne resnice“ nad „su-

bjektivna doživetja“, kljub temu pa je dejal, „da se koroški partizani zagotovo upravičeno čutijo na silo pahnjene v to diskusijo, saj na Koroškem do bratomornosti dejansko ni prišlo.“ Nasploh pa je menil, da je za spravo v taki zadevi potrebno tudi določeno časovno obdobje: „Šele ko je dosežena neka zgodovinska distanca, je sprava mogoča vsaj na določeni ravni.“

Torej je razpravi v Tinjah manjkala tudi zgodovinsko-znanstvena distanca. Nekateri so bili preveč zavzeti le za to, da bi tudi na Koroškem stekla spravaška diskusija, še posebej določeno obračunavanje, iz besed domobrancev pa je bilo občutiti preveč solzavosti in vse premalo „krščanske“ odkritosti, da o priznavanju zgodovinskih resnic sploh ne govorimo. Ne le pri udeležencih na podiju, temveč tudi med publiko. Ob tem ko je npr. Dolinarjeva potrebo po zgodovinski spravi primerjala z družinsko („Tudi zakonca, ki se pre-

pirata, morata sestri skupaj!“), je neki diskutant povedal svojo verzijo: „Kar se čez dan porcelana razbije, ga ponoči pač kovter pokrije.“ In dejansko smo bili tudi v Tinjah priče poskusom prikrivanja ali pokrivanja resnice, izogibanja neizpodbitnih dejstev, da so se domobranci odločili za boj na strani hitlerije proti slovenski OF, se podredili komandi SS-generalu Rössnerju, ... Danes pa naj bi se vsi vedli, kot da to sploh nič ne pomeni?

Tako naj na koncu obveljata izpovedi Milene Gröblacher („Slovenci se lahko spravljamo, če imamo poštene namene, izdajstva pa ne smemo in ne moremo postavljati na podest“) in Janeza Wutteja-Luca („Grozodejstev ni mogoče pozabiti. Upreti se moramo tudi vsem tistim, ki hočejo še danes blati partizanski odpor!“). S tem pa je bil pogovor o spravi v Tinjah končan. V upanju, da bo v prihodnje omejen na diskusijske kroge v Sloveniji, saj imamo na Koroškem precej pomembnejših problemov, se je prenekateri poslušalec „spravil“ domov...

Andrej Mohar

Diskutanti (z leve): Dolinar, Zdešar, Zaletel, Sturm, Mlakar, Stanovnik, Wutte, Gröblacher.

Zgodovina – naša zavest in vest

Slovensko zgodovino pisje zlepa ni doživljalo tako burnih časov kot jih sedaj. Predvsem ga buri že skoraj množica novodobnih „zgodovinarjev“, ki hoče za vsako ceno prevrednotiti zlasti dogajanja v letih narodnoosvobodilnega boja 1941 – 1945 in neposredno po njem. Številni so poskusi naprtiti narodno izdajstvo že kar partizanskemu gibanju zaradi namišljene edine povezave s Sovjetsko zvezo, samo da bi se opravičilo sodelovanje z okupatorjem tistih, ki so izdajstvo zares zagrešili. Zgodovinska znanost pa – kot da bi bila nekako osupla ob grobih napadih nanjo – ostaja premalo odzivna. Za ustrezno izhodišče ji vsekakor lahko služi stališče akademika prof. dr. Boga Grafenauerja, da slovenska osvobodilna fronta skupaj z narodnoosvobodilnim bojem predstavlja vrh slovenske narodnotvornosti in s tem naše zgodovine.

O tem je pred kratkim govoril prof. dr. Milan Ževart v Koroškem pokrajinskem muzeju v Slovenj Gradcu. Svoje predavanje je namenil

poudarku, da je vir vseh strokovnih in nestrokovnih nesoglasij odločitev jugoslovanskega vodstva, da se obdobje 1941 – 45 opredeli tudi kot ljudska revolucija, kar da je bilo potrebno zaradi spora s Stalinom. Tako so nasprotniki Osvobodilne fronte dobili dodatno možnost za ideološko utemeljitev domobranstva oz. belogardizma kot protirevolucije. Ker pa razrednega boja dejansko ni bilo, je pojmovanje revolucije in protirevolucije vendarle nesmiselno. V največjem delu Slovenije, sploh pa na Primorskem, Štajerskem in Koroškem, lahko govorimo izključno o narodnoosvobodilnem značaju odporiškega gibanja in prav narodna svoboda je tista pridobitev, ki se ji borci in drugi pristaši OF nikakor ne morejo odreči. V omenjenih slovenskih deželah je zlasti pomembna tudi vloga cerkve, ki se že zaradi okupatorjevega poniževalnega preganjanja slovenske duhovščine ni mogla niti hotela postaviti v njegovo podporo.

Prav je, da o vsem tem ponovno premišljamo ob letošnji 50-letnici slovenske

OF, ki ji je tudi sicer bilo namenjeno omenjeno predavanje prof. Ževarta.

Priredila sta ga Koroški pokrajinski muzej in Zgodovinsko društvo za Koroško, ustanovljeno pred kakšnimi dvema letoma v Slovenj Gradcu. Društvo prireja odzivna študijska srečanja. Združuje zlasti učitelje zgodovine na osnovnih in srednjih šolah ter sodelavce že omenjenega muzeja in Delavskega muzeja na Ravnah, včlanjenih pa je tudi nekaj ljubiteljev zgodovine.

Že ob ustanovitvi tega društva je bilo predlagano sodelovanje z zamejskimi slovenskimi zgodovinarji na Koroškem. To je gotovo eno tistih področij, ki omogoča in terja veliko skupnega dela, potrebne zlasti zaradi nezadovoljivega in tudi neustreznega mesta slovenske v avstrijsko-nemški zgodovini. In prav ta naloga bo lahko v ospredju prihodnjega zbora slovenskih zgodovinarjev, ki ga bo koroška enota slovenskega zgodovinarskega društva po lanskem v Murski Soboti pripravila v Slovenj Gradcu oktobra 1992.

F.L.

**HEUTE
IM**

Die Seite
für unsere deutschsprachigen Leser/innen

**SLOVENSKI
VESTNIK**

Die Versöhnung nur auf Basis der geschichtlichen Wahrheit möglich

Rund 250 Menschen nahmen am Sonntag in Eisenkappel/Zelezna Kapla an der Gedenkveranstaltung des Kärntner Partisanenverbandes zu Ehren des Volkshelden Franc Pasterk-Lenart teil. In der Gedenkansprache erinnerte der Sekretär des Zentralverbandes slowenischer Organisationen, Dr. Marjan Sturm, daran, daß nunmehr 50 Jahre seit dem Überfall Hitler-Deutschlands auf Jugoslawien verstrichen sind. Dieses Datum wäre auch für die Kärntner Slowenen bedeutsam gewesen, da ab diesem Zeitpunkt die Aussiedlung der Kärntner Slowenen vorbereitet wurde.

Dr. Sturm kam weiters auf die „Versöhnungsdiskussion“ zu sprechen und meinte: „Darüber wird in Slowenien diskutiert. Eine Versöhnung zwischen den Freiheitskämpfern und den sogenannten Domobranzen ist jedoch nur auf Grundlage der ge-

schichtlichen Wahrheit möglich. Dabei müssen wir über die eigene Geschichte informiert sein. Zu so einer Versöhnung sind wir jederzeit bereit. Wir lehnen sie jedoch ab, wenn es um eine Versöhnung geht, wie sie uns in Kärnten deutschnationale Kreise schon seit 40 Jahren diktieren wollen.“

Auch der lokale Funktionär des Partisanenverbandes, Peter Kuchar, beschäftigte sich mit der Versöhnung: „Die slowenischen Priester in Kärnten sind auch zur Zeit des größten deutschnationalen Terrors ihrem Volk treu geblieben. Viele wurden deshalb vertrieben. Die restlichen unterstützten jedoch die Freiheitsfront!“ Kuchar sagte auch, daß es in Kärnten keine Kollaborateure mit Hitler-Deutschland gegeben habe, und sich somit eine Diskussion über die „Versöhnung“ in Kärnten erübrige.

Stoisits und Sturm sprachen mit Kostelka über Minderheitenschutz

Vergangenen Donnerstag hatten die Nationalratsabgeordnete Terezija Stoitsits und der Sekretär des Zentralverbandes slowenischer Organisationen, Dr. Marjan Sturm, eine Besprechung mit dem in der Bundesregierung für Minderheitenfragen zuständigen Staatssekretär Kostelka. Stoitsits und Sturm erläuterten dabei offene Fragen des österreichischen Minderheitenschutzes vom Gesichtspunkt moderner europäischer Betrachtungsweisen aus.

Sie führten aus, daß dazu vor allem Fragen der Ausbildung (einschließlich der Kindererziehung) und die Berücksichtigung der Minderheitensprache in der Öffentlichkeit (Amtssprache, Sendungen in Radio und TV)

zählen. Sturm informierte den Staatssekretär, daß seitens der Zentralverbandsmitglieder im Volksgruppenbeirat ein Antrag eingebracht wurde, der auf die Vorbereitung einer Novelle des Volksgruppengesetzes abziele.

Kostelka meinte, daß der Volksgruppenbeirat ein wichtiges Instrumentarium sei, mit dessen Hilfe die Bundesregierung noch am meisten für die Minderheiten tun könne. Er betonte, daß die Bundesregierung keine Absicht habe, die Wahlordnung im Sinne des nun zurückgezogenen Volksbegehrens zu ändern. Zu den angeführten konkreten Fragen meinte Kostelka, daß man sie ausführlich im und außerhalb des Volksgruppenbeirates behandeln werde müssen.

„Veleja“, eine hervorragende Premiere in St. Primus

Ein wahres Frühlingswachen präsentierte die Theatergruppe des slowenischen Kulturvereines „Danica“ aus St. Primus/Sentprimoz dieses Wochenende auf der heimischen Bühne: die Premiere der Theaterszenen aus dem Dorf „Veleja“, inszeniert nach einem Theaterstück von Anton Novačan.

Das Stück, entstanden zu Beginn dieses Jahrhunderts, ist eine naturalistische, mit expressionistischen und symbolistischen Zügen durchwobene Darstellung des Dorflebens, das in keinsten Weise einer Idylle gleichkommt. Dargestellt werden die Zerstörung der Gesellschaft, die Verkommenheit einzel-

ner Mitglieder der dörflichen Gemeinschaft, die in Zwängen ausartet und bis zu sexuellen Nötigungen reicht.

Viel Dynamik ist also schon von der inhaltlichen Seite vorgegeben, eine Dynamik, die durch eine außerordentliche schauspielerische Leistung der Laiengruppe (Regie: Peter Militarov, Szene: Saša Kump) noch gesteigert wurde. Ein wahres Frühlingswachen also...

**SLOVENSKI
VESTNIK**

Šesti slovenski glasbeni dnevi

V Ljubljani so se v ponedeljek, 1. aprila v Slovenski filharmoniji s koncertom solistov, zborov in orkestra Srednje glasbene in baletne šole začeli 6. slovenski glasbeni dnevi. Na otvoritvi je navzoče pozdravil direktor ljubljanskega Festivala Vladimir Vajda (sicer organizator celotne prireditve), odprl pa jih je slovenski minister za kulturo dr. Andrej Capuder. V svojem nagovoru je zlasti poudaril zasluge glasbenih pedagogov za kvalitetno izobraževanje, ki ima v Sloveniji že preko 100-letno tradicijo. Država mora skrbeti za ustrezne pogoje za delo, skladatelji pa naj se zavedajo, za koga pišejo – za publiko. Posebej je omenil 400. obletnico Gallusove smrti, katero praznujemo letos in čigar dela bodo hrbtenica programa letošnjih Slovenskih glasbenih dnevo.

Koncertni program so izvedli gojenci Srednje glasbene in baletne šole: kvintet trobil (mentor Milan Švagan) je zaigral Gallusovo Musica noster amor; zanimivo je bilo poslušati to izredno zborovsko pesem v tej sestavi. Tudi ostali program prvega dela koncerta je bil namenjen Gallusu; najprej je dekliski zbor p.v. Majde Hauptmann zapel štiri pesmi in nato mešani zbor p.v. Tomaža Habeta še

sedem njegovih pesmi. Opazna je bila večja zlitost glasov deklisklega zbora, medtem ko bi mešani zbor (sestavljene pretežno iz instrumentalistov) potreboval še nekaj vaj za dosega večje zvočnosti in izenačenosti.

V drugem delu koncerta so solisti, mešani zbor in godalni orkester, pravtako iz SGBŠ Ljubljana, izvedli kantato Miserere mei deus v f-duru Janeza Krsznika Dolarja. Dirigent Tomaž Habe je iz tega zanimivega, toda rahlo razvlečenega dela poskušal napraviti največ kar se je dalo. Orkester je intonančno dovolj čisto spremljal zbor in soliste, sopranistko Alenko Mezek, altistko Ireno Svobjak, tenorista Marjana Trčka in basista Zorana Potočana. Med njimi je izstopal že uveljavljeni tenorist Marjan Trček, medtem ko so ostali trije šele na začetku svoje pevске kariere.

V torek je bil pravtako v Slovenski filharmoniji koncert violončelišta Andreja Petrača in njegovega brata pianista Tomaža Petrača iz Maribora. Izvajala sta dve že preizkušeni skladbi, Igre in odsevi Pavla Mihelčiča in Sonato Boga Leskoviča ter prazvedbi Zagrebčana Nenada Firšta Duel in Sonato Janija Goloba. Žal v pro-

gramski knjižici niso bili navedeni stavki obeh cikličnih skladb, po izraznosti in spevnosti pa bi dal prednost Golobovi skladbi.

Program slovenskih glasbenih dnevo je, kot vsako leto, sestavljen iz koncertnega dela in strokovnega posvetovanja. V koncertnem delu so sodelovali še novostanovljeni Slovenski komorni zbor pod vodstvom Mirka Cudermana, pihalni kvintet RTV Slovenija (obe prireditvi sta bili v Slovenski filharmoniji), v Goriškem gradu v Gorici pa sta v petek nastopili skupina Ramovš Consort ter vokalna skupina Ave.

Strokovno posvetovanje, ki je bilo 3. in 4. aprila v Cankarjevemu domu, je bilo v celoti posvečeno Gallusu. Posvetovanje prvega dne dopoldne je vodil prof. dr. Primož Kuret iz Ljubljane (tudi predsednik programskega odbora slovenskih glasbenih dni), ki je imel tudi uvodni referat Gallus in mi. Ostali predavatelji so bili Harmut Kroner z Dunaja, Edo Škulj iz Ljubljane, Peter Andraschke iz Freiburga in Sigrid Wiesmann z Dunaja. V popoldanskem delu, katerega je vodil Peter Andraschke, so sodelovali predavatelji iz Ljubljane.

Lovro Sodja

Wiplingerjeve zrcalne slike v Celovcu

Upodabljanje-fotografiranje-okolice začasnega ali stalnega bivanskega in življenjskega okolja sodi prav tako med stalnice Wiplingerjevega umetniškega izražanja kot pesniško reflektiranje o holocaustu, judovskih pokopališčih in sprehodih ob Vrbskem jezeru. Pretekli teden se je v celovski hiši umetnikov začela razstava Wiplingerjevih fotografij-zrcalnih slik, ki jih je posnel ob Sotnici, celovškem Lendkanalu in Vrbskem jezeru. Najmočnejše in tudi najbolj žgoče sporočilo te razstave pa je brezdvomno fotografov klic v sili za pomoč obubožnim bolgarskim književnikom.

Tihožitje ob celovškem centru

O razstavi in o akciji za pomoč bolgarskim književnikom se je s Petrom Wiplingerjem pogovarjal Franc Wakounig.

Kdaj ste se odločili, da posnamete te zrcalne podobe in kje ste jih?

Zrcalne podobe sem že od nekdaj nosil v sebi kot dvojno podobo stvarnosti. Posnel sem jih na sprehodih ob Lendkanalu in Sotnici, kjer so me najbolj privlačila vrtna vrata in fragmenti vrtnih hišic. Sočasno s slikami so nastajale tudi celovške pesmi (1988/89), ki močno vključujejo naravo in vprašanje o podobi stvarnosti. Spoznal sem namreč, da obstajajo določene podobe in prikazni in zaradi njih je voda najbolj zanimiva, kajti v njej se zrcali podoba, ki je odziv stvarnosti. Pesmi so ekspresionistične, zreducirane na najbistvenejše, to je vsebino. Docela so ločene od tematike holocausta, s katero sem kot pesnik in fotograf ukvarjal nad 20 let. To so pesmi, ki so nastale v mojem trikotju Sekira-Loreto-Kriva Vrba. S temi pesmimi hkrati vstopam v temno stran življenja, kar se dobro vidi v zadnjih dveh verzih pesmi „Spiegelbilder VII“: das dunkel ist längst schon die heimat für mich“ (tema je že zdavnaj zame domovina-prevod Fr. W.).

To temno stran sprejemam kot nekaj povsem normalnega, kot nekaj, kar ti je dodeljeno, čeprav je zavito v tan-

čno skrivnosti. Za stvarnostjo je podoba, ki se zrcali.

Kaj so Vaši prihodnji načrti in kaj je s pomočjo bolgarskim avtorjem?

Iz črno-bele fotografske tehnike prodiram v barve in se jim docela predajam. V njih povsem izginjajo ostri obrisi objektov, v tem primeru čolnov na jezeru. Od njih so na slikah ostale samo barve, ki se v čudovitih bravnih plasteh zrcalijo v vodi.

Trenutno pa me najbolj zaposluje organiziranje pomoči za bolgarske književnike, ki so bili v opoziciji do režima in se jim ta čas zelo slabo piše. Skupno z organizacijo „Care-Österreich“, z avstrijskim PEN klubom, Graškim združenjem avtorjev in IG-Autoren ter v sodelovanju s številnimi zasebniki smo se odločili, da tem književnikom pomagamo z akcijo „Care-Paket-Aktion 1991“. Naš namen je, da zberemo 200 care-paketov. En stane 200 šilingov, v njem pa je 5 kg osnovnih živil.

Potrebujemo oz. zbiramo pa tudi najosnovnejše potrebščine za pisatelje, to so pisarniški papir, svinčniki in peresa, kopirni aparati in drugo, da bodo lahko pisali oz. ustvarjali.

Vaš prispevek lahko vplačate po položnici na konto „405 337 304“ Care-Paket-Aktion 1991, Bulgarische Autorenhilfe“ pri Zentralsparkasse und Kommerzbank AG-Dunaj/Wien.

KULTURNE NOVICE

BOLOGNA. – V tem italijanskem kulturnem centru je v času med 4. in 7. aprilom letos potekal mednarodno priznani sejem otroških in mladinskih knjig. V preteklem letu se ga je udeležilo 1219 razstavljalcev iz 52 držav.

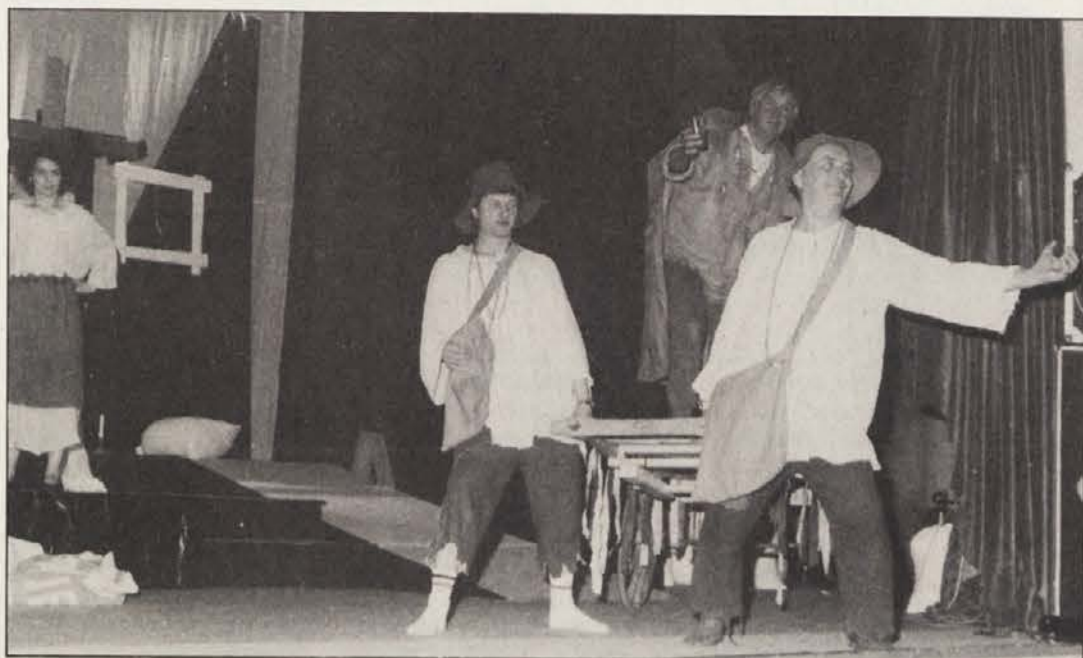
Na sejmu je letos prvič sodelovala tudi Mohorjeva založba, ki je tam predstavila svoj otroški in mladinski program v slovenskem in nemškem jeziku ter v dvojezičnih izdajah. Poleg tega je predstavila še izbor šolskih knjig, kajti bolonjski sejem je tudi na tem področju iz leta v leto bolj pomemben.

CELOVEC. – Drevi ob 18.30 uri bo v veliki galeriji v mestni hiši v Celovcu odprtje velike likovne razstave slikarja Save Stojka iz Subotice. Znani umetnik se bo v Celovcu predstavil z obsežnim prikazom svoje likovne ustvarjalnosti. Razstavo bo odprl celovski župan Leopold Guggenberger, prireditelji pa so Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu, kulturni oddelek mesta Celovec in jugoslovanski generalni konzulat. Oglede razstave je možen od ponedeljka do petka, od 10. do 13. in od 16. do 18. ure in sicer do 5. maja letos.

LJUBLJANA. – Znani vokalni ansambel, Slovenski oktet, je v času od 4. do 24. marca gostoval v Španiji, kjer je izvedel 14 samostojnih koncertov, med drugim v mestih Lugo, Vigo, Orense, Burgos, Viktoria, Santander, Leon, Granada, Malaga, Ubeda in Madrid. V spored so bila uvrščena dela Gallusa, di Lassa, Scandella, Händla, Haydna, Schumanna, Bacha, Gounoda, skladbe pravoslavne liturgije, črnske duhovne ter priredbe slovenskih in drugih pesmi. Priznanja in ovacije navdušenih poslušalcev ter vabila za naslednjo trunejo v olimpijskem letu 1992 so jasna potrditev oktetovih uspehov.

VETRINJ. – Novi glasbeni forum (Das neue Musikforum Viktring) v Vetrinju je za letošnje poletje pripravil obsežen spored prireditev. Direktor mag. Rudolf Scherzer se je s svojimi sodelavci bolj posvetil kvaliteti, torej doslednemu stopnjevanju mladega glasbenega festivala, pri katerem je v zadnjih letih sodelovalo okoli 300 študentov iz 15 dežel. Pri tem se je še posebno razvilo sodelovanje z ansambli iz Češke, Poljske, Sovjetske zveze in Madžarske, kar je privedlo do široke kulturne izmenjave med vzhodom in zahodom. Prireditelji so prepričani, da bo tudi letošnji forum pravo evropsko srečanje mladih glasbenih umetnikov in da bo festival tudi tokrat nudil harmonično doživetje, povezano z naravo in umetnostjo na Koroškem, in ne nazadnje tudi prispeval k produktivnemu delovnemu vzdušju.

Petru Militarovu in gledališki skupini Teatron SPD Danica v Šentprimozu gre velika zasluga, da sta s premiero Veleje vrnila v slovenski kulturni prostor odrinjenega in pozabljenega slovenskega pesnika, pisatelja in dramatika Antona Novačana, in to kot slučaj ob 40-letnici njegove smrti v emigraciji v Argentini. Zadnji podatek pa nima prav nobene zveze z vsebino Veleje, saj je to dramsko delo nastalo v avtorjevem zgodnejšem ustvarjalnem obdobju.

Igralci so doživeto odigrali prizore stiske in bede

Vrnitev Novačana in Veleje

Velejo bi lahko imenovali socialno dramo slovenskega podeželja z nekaterimi elementi Cankarjevega Kralja na Betajnovi, z Bogatinom namesto Kantorja, žal brez upornega Kalandra, in Finžgarjeve Razvaline življenja s propadom zaradi alkoholizma. Novačanu je s pomočjo spretnih dramaturških posegov režiserja in smiselno jezikovno in izrazno posodobitvijo besedila uspelo izrisati

karakterne poteze vlog, ustvariti dramaturško ravnotežje in izpeljati dovolj klasičen lok. Velej predstavlja prekletstvo zdomarstva, ki se (nujno) konča v alkoholu in duševnem propadu, Bogatin je vaški oderuh, pohlepen denarja in mesa lepe Ane-Veleje, mati Veleja, tercialka, iz eksistenčne stiske in moralne izprijenosti za dolgoročno dobesedno proda ženo svojega umirajočega sina,

Ano, Bogatinu z besedami: „Bodi prijazna z njim, v vsem mu ustrezi!“ O, tercijalsko bogokletstvo! In Ana se Bogatinu vda šele, ko uvidi, da zanjo ni nobene možnosti več, saj se poroči tudi njen Lenta, kmet, ki ga je ljubila, njemu pa je bila zaradi pridobitniških namenov prerевна. Odnos z Bogatinom pa je eno samo Anino maščevanje. Dogajanje dopolnjujeta še lumpenproletarca, razuzdana starca Daves in Šiba, ter naivni zaljubljenec Peter, Bogatinov mlinar.

vloga mlinarja in Aninega ljubčka premalo izrazita.

Scena Saše Kumpa je bila preprosta, izražena s simboličnimi elementi z osrednjim drevosom življenja, z usodnimi lijaki, ki vodijo v minljivost ali večnost, kostumi po skicah Milene Kumar izbrani in izdelani skrbno in ustrezno, glasba (Peter Militarov) kot zlit z režijo, pri luči pa bi bila najbrž potrebna vsaj še ena tehnična vaja.

Novačan torej ni več pozabljen in odrinjen. Z Velejo se je vrnil, vrnil pa so se tudi Veleji in Veleje in seveda tudi bogatini, predvsem pa tercialke in lumpenproletarci. Iz preteklosti, ki bi jo že radi pozabili, kot farsa v sedanost in najbrž tudi v prihodnost. Prav zaradi tega bi bilo treba Velejo predstaviti širšemu, tudi središčnemu kulturnemu prostoru. Čestitam! Šentprimozki kulturniki so ob odprti sceni počastili Saša Kumpa ob njegovi osemdeseti koreografiji na Koroškem in se spomnili svojega dolgoletnega režiserja in prijatelja, januarja umrlega Silva Ovsenka.

Jože Rovšek

Pred občnim zborom SPZ

Občni zbori niso samo trenutki preverjanja dela, ampak naj bi bili tudi kazalci, kaj pravzaprav s kulturo, z njeno ljubiteljsko naravnostjo hočemo. Želimo narodno samopotrjevanje in/ali želimo kulturo sprejeti kot izraz človeške miselne in čustvene mnogoterosti? Društva, skupine in dejavnosti, ki zaokrožajo podobo SPZ, družijo osnovne vrednote kulture kot stebra narodnega življenja, nekoliko pa smo se tudi že spoprijaznili z mislijo, da kulturno delo v veliki meri pripomore k višji kakovosti življenja.

V pripravah na petkovo zasedanje smo v ospredje postavili predvsem to, da moramo na celovitost kulture gledati iz širšega vidika, kar nam naj bi omogočala liberalna odprtost SPZ, ki ne poudarja nekih konfesionalnosti in „ideološkega obnašanja“ v kulturnem življenju. Pridružujemo se širšemu avstrijskemu organiziranemu kulturnemu življenju, ker nas v osnovi, v kulturi kot načinu življenja, družijo številne skupne misli in morda tudi čustva. Vprašanja miru, narave in multietnične družbe so skupna. Obenem pa poskušamo podpirati nastajanje novih pobud, novih žarišč v kulturi. Poleg tradicionalnih vrednot in že utečenega kulturnega dela se bodisi pri posameznikih bodisi pri skupinah in društvih, z načelom dobrega dela in z željo po napredku, razvijajo nove ambicije, z njimi pa se odkri-

vajo nove izrazne možnosti. Kjer tega ni, ljubiteljska kultura zabrede v krajše in daljše krize.

SPZ in nekatera društva so z nekaterimi dejavnostmi v zadnjih letih pokazali nekaj obetavnih, vzpodbudnih pa tudi kvalitetnih kulturnih storitev. To pot velja nadaljevati in pri tem vedno spet omogočati, da ljudje dosežejo neke vrste uspehe s pomočjo izobraževanja in strokovne podpore.

Prav tako bomo morali skrbeti za to, da bodo tista področja, ki so se tudi strukturno uveljavila kot pomembni dejavniki kulture koroških Slovencev, odslej deležna večje gnotne podpore od uradne Koroške in Avstrije. Za vzdrževanje in delovanje Slovenske študijske knjižnice v Celovcu, za slovensko glasbeno šolo, pa tudi za reševanje etnoloških muzealij oz. materialne kulture koroških Slovencev pričakujemo od avstrijske strani sistemske rešitve, ki naj teh institucij ne bi nikdar več postavljale pod eksistenčni vprašaj.

Občnega zbora se bodo poleg odgovornih politikov za kulturo iz Slovenije udeležili tudi predstavniki in politiki koroškega in avstrijskega javnega življenja, med njimi minister za kulturo dr. Scholten. Vabljeni pa niso samo delegati, vsakdo, ki ima veselje do kulture, je dobrodošel.

Janko Malle, tajnik SPZ

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu
vabi na

občni zbor

v petek, 12. aprila 1991 ob 19. uri v konferenčni dvorani delavske zbornice, Bahnhofplatz 3/I v Celovcu

Na sporedu bodo:

poročila za preteklo obdobje;
razprava o vprašanih kulturnega dela koroških Slovencev;
volitve novega odbora, idr.

Občni zbor je javen, zaželena je čim večja udeležba!

Odbor

Poslovanje slovenskega zadruženstva v letu 1990 in trendi v 1. četrletju 1991

Na denarnem sektorju je bilo poslovno leto 1990 tako za posojilnice kakor tudi za Zvezo Bank zelo živahno. Prišlo je spet do porasta na vseh področjih. Tako so posojilnice povečale svoje kredite za 12,6 % na 632 milij. šil., Zveza slovenskih zadrug pa za 23,4 % na 786 milij. šil. Nadpovprečno so se povečale tudi vloge ostalih nebančnih ustanov in sicer pri posojilnicah za 43,0 % na 116 milijonov, ter pri Zvezi za 80

se je pozitiven trend iz prejšnjih let nadaljeval in so slovenske denarne ustanove dosegle zadovoljive rezultate. Treba pa je seveda tudi poudariti, da bo negativen gospodarski razvoj v Jugoslaviji in s tem tudi pri mešanih podjetjih na južnem Koroškem nekoliko vplival tako na poslovanje naših zadruženstev kot seveda tudi drugih privatnih gospodarskih ustanov. Doseženi gospodarski rezultati na denarnem sektorju so

govorili, da so se pozitivni rezultati tam, kjer so bili doseženi že prej, še povečali, sicer pa so se zaradi tega trenda vsepovsod izmanjšale izgube nasproti prejšnjim letom.

Pri importno-eksportnem poslu je v zvezi z lastnimi firmami slovenskega zadruženstva treba ugotoviti, da so zaradi gospodarskega razvoja v deželah, s katerimi te firme poslujejo, riziki na vsak način narasli in bo potrebna največja previdnost odgovornih poslovodij. Tam, kjer ni rentabilnosti in so riziki preveliki, bo treba tudi zmajšati posle in opustiti marsikatero udeležbo. Nekatere importno-eksportne firme so se v letu 1990 ubadale s prenizko rentabilnostjo in si niso mogle ustvariti rezerve za bodoče rizike. Kljub temu te uvoznice in nepogrešljiv steber slovenskega zadruženstva na Koroškem.

Poslovni rezultati v prvem četrletju leta 1991 ponovno izkazujejo povečanje zaupanja klientov v slovenske denarne ustanove, saj so samo hranilne vloge v teh treh mesecih spet porasle za okoli 5 % tako pri Zvezi-Bank kot pri posojilnicah. Isto velja za vloge ostalih nebančnih ustanov.

Če ta trend zadržimo, je spet računati z nadpovprečnim porastom vlog v bilanci leta 1991. Zaradi zmanjšanja števila kupcev iz Slovenije se je v prvem četrletju nekoliko zmanjšal promet nekaterih blagovnih zadrug. Zaradi gospodarske krize in težav pri deviznem poslovanju v Jugoslaviji je v prvem kvartalu 1991 bilo zaznati zmanjšanje plačilnega prometa z inozemstvom za okoli 30 %. Krediti se tako pri Zvezi-Bank kot pri posojilnicah v prvih treh mesecih niso povečali, kar kaže na to, da so naše denarne ustanove zaradi že omenjenih vzrokov pri oddajanju kreditov postale bolj previdne, kar je ob dani situaciji gotovo prav.

Prepričani smo, da bo tudi gospodarsko leto 1991 za slovensko zadruženstvo uspešno, in to kljub težavam v naši sosedni deželi. Nekaj se na bančnem sektorju vedno dogaja, nekateri izvozno-uvozni posli se kljub recesiji in težavam izvajajo, in ker se je slovensko zadruženstvo na teh sektorjih v zadnjih letih bolj specializiralo, smo prepričani, da bo uspešno tudi v naprej, pa četudi v nekoliko zmernejšem obsegu.

dipl. trg. J. Habernik, poslovodja ZSZ

ZVEZA BANK	v 1000 šil.		
	1989	1990	31. 3. 1991
Krediti	636.695	766.737	768.292
Vloge bank	880.819	719.412	809.396
Vloge ostalih	123.973	233.061	221.184
Hranilne vloge	315.831	389.896	410.193

% ali 223 milij. šil.

Da je zaupanje v slovensko zadruženstvo tudi v letu 1990 raslo, dokazuje visok porast hranilnih vlog in tudi vlog ostalih nebančnih ustanov. Hranilne vloge so se pri posojilnicah povečale za 11,0 % na 1.160 milij., pri Zvezi slovenskih zadrug pa za 23,09 % na 390 milij. šil. Povečanje je

sicer razveseljivo, kljub temu pa je potrebno, da smo zaradi tega razvoja predvidni.

Določen riziko nastaja tudi pri določenih kreditnih aranžmajih v zvezi s poslovanjem z jugoslovanskimi podjetji, ki pa ga je zelo težko oceniti.

Slovensko denarno zadruženstvo je pri tem v zadnjih

POSOJILNICE	v 1000 šil.		
	1989	1990	31. 3. 1991
Krediti	561.526	632.405	634.856
Vloge ostalih	81.134	119.999	124.211
Hranilne vloge	1.039.429	1.157.575	1.212.075

precej nad celotnim avstrijskim povprečjem, vendar je tu treba pripomniti, da se to povečanje šteje še vedno od osnove, ki je še vedno prenizka za slovenske denarne ustanove na Koroškem.

Bilančna vsota vseh posojilnic se je povečala za 15 % na 1.420 milij., pri Zvezi slovenskih zadrug pa za okoli 4 % na 1.490 milij. šil. Konsolidarna bilančna vsota Zveze-Bank in vseh posojilnic je v letu 1990 dosegla okoli 2,5 milijarde šil. Razveseljiv je bil tudi razvoj pri lastnem oz. jamstvenem kapitalu. Razvoj lastnega kapitala ob upoštevanju konsolidarne bilance slovenskih denarnih ustanov na Koroškem za leto 1990 izkazuje 5,8 % od bilančne vsote, za jamstveni kapital pa je bil ta odstotek 8,0 %. Nad 40 % knjižnega prometa je Zveza slovenskih zadrug v letu 1990 dosegla z inozemstvom. Z blagovnim oddelkom vred je zaposlovala 59 sodelavcev.

Tudi na dohodkovni strani

dveh letih napravilo nekatere vrednostne popravke iz gospodarske previdnosti in upa, da bo to zadostovalo za nadaljnji ugoden razvoj.

Na blagovnem sektorju so zadruge v letu 1990 dosegle okoli 275 milij. prometa, kar pomeni precejšen porast nasproti letu poprej. Da ta porast nima stabilnega značaja, kažejo že rezultati v prvem četrletju letos, ko kupci iz Slovenije v veliko manjšem obsegu prihajajo po nakupih na Koroško.

V Podjuni obstajata samo še dve samostojni zadrugi, v Rožu in Zilji pa štiri. V naslednjih letih bo treba še nekoliko investicij v zadrugne markete tam, kjer to narekujejo gospodarski pokazatelji. Nekatere postojanke pa bo potrebno zaradi neizglednosti rentabilnega poslovanja tudi zapreti.

Nasplošno gledano, moremo na blagovnem sektorju zaradi porasta prometa ugo-

Zadruženstvo

Informacije Zveze slovenskih zadrug ter v njej vklju

Obnovitev zadruženstva „Zveze koroških zadrug“

Po plebiscitu so koroški Slovenci prišli v popolnoma nov položaj. Ločeni od ostalih delov slovenskega etničnega prostora so dejansko postali manjšina in so morali storiti vse potrebne korake za organizacijsko osamosvojitve. Postaviti so se morali na lastne noge.

Zanimivo je, da jim je organizacijska osamosvojitve uspela najprej na gospodarskem področju. Že 28. februarja 1921 je v Mohorjevi hiši v Celovcu potekal ustanovni zbor „Zveze koroških zadrug v Celovcu“, ki ga je pod predsedstvom Valentina Podgorca pripravil poseben pripravljalni odbor. Medtem ko je na Koroškem pred prvo svetovno vojno delovalo 54 slovenskih zadrug, ki so bile najprej včlanjene v „Zvezo slovenskih posojilnic v Celju“ in pozneje v „Zadružno zvezo“ v Ljubljani, se je ustanovnega občnega zbora udeležilo 33 zadrug, katerim se je v naslednjih letih pridružilo še 12. Na občnem zboru je Podgorc govoril o pomenu samostojne zveze, odobrena so bila pravila in zastopniki lokalnih zadrug so izvolili odbor. Za predsednika je bil izvoljen Janez Vošpernik, posestnik iz Podravelj, za podpredsednika pa župnik Jurij Trunk. V upravni odbor so bili izvoljeni sledeči zadruženiki: Valentin Weiss, Ferdo Kraiger, Fran Kriegl, Josip Sticker, Miha Trunk, Valentin Podgorc, Franc Aichholzer, Boštjan Schaubach, Fran Schnabl in Janko Malenšek. V nadzorstvo so

bili izvoljeni Gastl, Bendek, Štih, Cvinter in Prosekar. Zveza je kmalu izgubila podpredsednika Jurija Trunka, ki se je izselil v Ameriko, njegovo mesto je zapolnil župnik Valentin Weiss iz Žitare vasi. Tudi odvetnik Boštjan Schaubach je zapustil Koroško in odšel v Slovenijo in je pozneje postal mariborski župan.

V prvih mesecih delovanja je odbor izvedel organizacijsko in finančno ločevanje od ljubljanske centrale, uredil pisarno v Mohorjevi hiši ter kot pisarniško moč namestil Josipa Ferjančiča. Zveza je redno poslovala ob četrtkih in sobotah, seje načelstva so bile vsako soboto.

Ko je Zveza pridobila stalnega zadruženega poslovodjo, je svoje delovanje razglasila, podvzela je prve ukrepe, da bi pridobila revizijsko pravico in pomagala je urediti slovenske denarne zavode na Koroškem. Ti so namreč po dogodkih prve svetovne vojne in boja za južno Koroško deloma ostali brez večjih moči in so bili zanemarjeni. Njena vloga je bila tudi, da je poskrbela za strokovno izobraževanje ter za naraščaj mladih posojilničarjev. Posojilnicam in posameznim članom je dajala navodila in pojasnila. Vse denarno poslovanje je želela združiti v svojem okviru in hotela je postati denarna centrala za slovensko zadruženstvo na Koroškem. Svojih ciljev zaradi odkritega nasprotovanja v deželi in zaradi splošne gospodarske situacije ni mogla nikoli uresničiti v zaže-

Ni več denarja za pospeševanje oblik gospodarskega sodelovanja

Slovenija nima več denarja za pospeševanje obmejnega sodelovanja. Tako je izjavil predsednik vladne koalicije Demos dr. J. Pučnik ob priliki predavanja v okviru globalnega kulturnega tedna.

Podjetja na južnem Koroškem, ki so nastala v zadnjih 10 letih z jugoslovanskim in avstrijskim kapitalom – tako imenovana mešana podjetja – naj ne pričakujejo več nobenih subvencij, saj Slovenija sama nima več denarja niti za najnujnejše. Če ne bodo poslovala rentabilno, bodo morala zapreti.

Ob podpori Gospodarske zbornice Slovenije je v zadnjih desetih letih nastalo okoli 15 mešanih podjetij, ki so zasposlovala že okoli 800 sodelavcev. Po zaprtju Obirja, po ukinitvi proizvodnje v Topsportu, po stečaju firme

Iskra Delta in težavah pri firmi Elan na Brnci je pri mešanih podjetjih zaposlenih samo še okoli 400 sodelavcev.

Pospeševanje teh podjetij je potekalo v glavnem preko treh kanalov. Ko so bile še na razpolago sejemske kompenzacije, so večino teh poslov izvajala mešana podjetja. Pri vplačilih v nemajhen osnovni kapital teh podjetij so matična podjetja v Sloveniji dobivala za to ugodne dinarske ali celo brezobrestne kredite. Pri visoki inflaciji, ki je vladala v Jugoslaviji, je bilo tako treba po dogovorjenih letih za vložena sredstva vrniti realno samo zanemarljivo malo denarja. Zato na primer ob stečaju Iskre Delta v Celovcu matično firmo v Ljubljani ni „bolelo“, čeprav je njena firma v Celovcu razpolagala z več kot 28 milijoni osnovnega

štva in ustanovitev drug v Celovcu

leni meri. Deželne oblasti so ji nasprotovale tudi pri uporabi slovenščine, zlasti pa se je na lokalni ravni med slovenskimi zadrugami in zadrugami večinskega oziroma nemškonalno usmerjenega prebivalstva razvil hud in dostikrat prikrit boj. V tem boju so bile slovenske zadruge v povsem podrejenem položaju, nasprotne pa so uživale vse prednosti, ki so jih lahko dajale občine in dežela. Na seji načelstva 18. maja 1922 so med drugim razpravljali tudi o presnovi Gospodarske zadruge v Sinči vasi v Koroško gospodarsko zadrugo. Ta prva koroška blagovna zadruga, ustanovljena 13. februarja 1899, naj bi po zamisli načelstva razširila svoje delovanje na vso Koroško. Njen namen naj bi bil preskrbovati člane z različnimi kmetijskimi in gospodinjstvenimi potrebščinami po primernih cenah kakor tudi skrbeti za vnovčevanje gospodarskih pridelkov članov.

Med člani naj bi širila strokovno znanje s poučnimi gospodarskimi shodi, predavanji, z izdajanjem spisov in s pismenimi navodili pa je hotela dajati članom tudi nasvete v gospodarskih zadevah. V prvi fazi svojega delovanja se je odbor ponovno posvetoval, ali naj pristopi k Splošni zvezi kmetijskih zadrug na Dunaju. Posebne koristi od tega pristopa slovenske zadruge niso imele, nasprotno, dunajska združna centrala je „Zvezi koroških zadrug“ hudo nasprotovala. To nasprotovanje kaže njeno interno poročilo z dne 24. junija 1937, v katerem zahteva uničenje slovenskih zadrug na Koroškem in naveda potrebne ukrepe.

Osnovni namen slovenskih zadrug je ostajal stalno isti: z gospodarsko neodvisnostjo krepiti v eksistenčnem boju slovensko manjšino v celoti kot tudi njene posamezne pripadnike.

Dr. A. Malle

Zapisknik

Ustanovitev občnega zbora, župe koroških zadrug, registrirane zadruge z unifikirano zavezo, ki se je vrtil dve št. febr. 1921 ob 21. 3. 1921 v prostorih Društva sv. Moharja v Celovcu, v 1. kletki, dnu 24/5. Prisotni red:

- 1) poročilo predsednika pripr. odbora,
- 2) odobritev pravic,
- 3) volitev načelnika,
- 4)

oševanje višjih delovanja ob meji?

kapitala, ker je ta denar ob tako veliki inflaciji predstavljal v Sloveniji realno le še nekaj stotisoč šilingov.

Tretji kanal pospeševanja je bil tako imenovani člen 13, po katerem so za vplačilo osnovnega kapitala na Koroškem matična podjetja dobivala devize po uradnem tečaju, neglede na to, ali so z izvozom devize zaslužila ali ne.

Ker danes Slovenija v inozemstvu zasluži manj deviz kot pa jih potrebuje, spet postajajo aktualne sejemске kompenzacije, kjer se roba izmenja v razmerju 1:1. Sicer pa mora danes tista firma, ki samo uvaža in si sama ne prisluzi deviz, le-te kupiti pri tistih, ki izvažajo več kot sami potrebujejo deviz, in to po višjem tečaju kot je uraden. Plačati mora tako imenovano „šticungo“, ki znaša tudi več

kot 50 % nad uradnim tečajem.

Naše združne ustanove dobro poslujejo oziroma so s temi podjetji dobro poslovale. Upamo, da se je večina teh podjetij v zadnjih letih tako dobro usidrala, da ne bo več potrebovala posebnih podpor. Ta podjetja so postala že del koroškega gospodarstva in velik del blagovnih tokov med Avstrijo in Jugoslavijo (izvoz, uvoz, tranzit) gre preko njih. Važna je tudi njihova funkcija financiranja uvoza in izvoza z avstrijskimi finančnimi sredstvi.

Prepričani smo, da bo tudi nova slovenska vlada spoznala gospodarski pomen takih podjetij in jim tudi v prihodnje posvečala ustrezno pozornost.

HAK

Občna zbor - Občna zbor

Posojilnica-Bank Pliberk

V nedeljo, 27. 2. 1991, je imela Posojilnica-Bank Pliberk redni občni zbor. Na njem je bilo sporočeno, da bo bilančna vsota v letu 1991 znašala nad 300 milijonov šilingov.

To pa ni edini razveseljiv podatek, o katerem sta lahko poročala predsednik upravnega odbora Lipej Kolenik in direktor Jožko Nachbar. Tako so v letu 1990 vloge narasle z 225,3 na 270,8 milijona šilingov, kreditov je bilo danih za skupno skoraj 200 milijonov šilingov (od tega 35 milijonov konzorcionalnih), promet pa je znašal 2,737 milijarde šilingov (1989: 2,333 milijarde).

Posebno razveseljivo je tudi, da je v letu 1990 uspelo zvišati deležni kapital za 1,376.000 šilingov. V tej zvezi je predsednik nadzornega odbora Janez Apovnik apeliral, da bo zaradi določil o jamstvenem kapitalu treba tudi v bodoče iskati nove člane, sedanje člane pa je prosil za odkup dodatnih deležev.

Predsednik upravnega odbora je nadalje opračal o uspešnih investicijah v šmihelsko poslovalnico, ki so znašale 3 milijone šilingov.

Obratni svet pri ZSZ v Celovcu

Pri Zvezi slovenskih zadrug že od leta 1983 obstaja obratni svet, ki je po ustavnem zakonu o delu predviden organ.

Pri ZSZ je zaposlenih nad 60 delojemalcev, od katerih jih je imelo 56 pravico do volitev 21. 3. 1991. Že pred volitvami so bile opravljene predvolitve, katerih namen je bil, da so kolegice in kolegi imeli možnost na demokratičen način izraziti, katere zastopnike si želijo.

Zakonski predpisi sami so strogo formalni in zaradi tega tudi precej „štorasti“. Predpisane so volitve z listami, tako kot pri vseh drugih javnih volitvah. Ne obstaja niti možnost za prednostne glasove.

Proti pričakovanju je bila vložena samo ena lista z osmimi kandidati. Torej jo je bilo treba samo še potrditi. Volilna udeležba je znašala na 70%. Od veljavnih glasov jih je bilo 98% za listo.

V sredo, 3. 1. 1991 se je konstituiral novoizvoljeni obratni svet. Za predsednika je bil potrjen rev. Janko Oitzl, podpredsednica je Marica Rehsmann, blagajnik Martin Ressmann, zapisničarka Milena Koller, nadomestni člani Aleksander Konec, Jurij Sturm, Vinzenz Visotschnig in Marcel Sumper.

Za leto 1992 posebej ne načrtujejo večjih investicij, razen da bodo uredili parkirišče in nakupili potrebno tehnično opremo v Šmihelu in da bodo na novo popleskali stavbo v Pliberku. Hkrati je Lipej Kolenik poudaril, da bo treba zaradi nadpovprečnega povečanja prometa razmišljati o razširitvi poslovnih prostorov v Pliberku.

Računski zaključek za leto 1990 je podrobneje predstavil in obrazložil dir. Jožko Nachbar; revizijsko poročilo je prebrala predstavnica revizijskega oddelka ZSZ mag. Katarina Kropiunig. Predsednik nadzornega odbora Janez Apovnik pa je predlagal, da se na osnovi doseženih rezultatov upravnemu odboru izglasuje razrešnica, povezano z zahvalo in s priznanjem za dobro opravljeno delo. Nadalje se je zahvalil Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu, Ljubljanski banki, Gospodarski zbornici ter vsem članom in sodelavcem, ki so odločilno prispevali k nadvse uspešnemu razvoju domače posojilnice.

Na sporedu so bile tudi volitve upravnega in nadzornega odbora, pri katerih ni

prišlo do nobenih sprememb. Oba odbora sta bila izvoljena soglasno.

Upravni odbor sestavljajo: Lipej Kolenik (predsednik), Stanko Vavti (1. podpredsednik), Alojz Gregorič (2. podpredsednik), Janez Buchwald, dir. Lenart Katz, Andrej Kumer, dir. Jurij Mandl, dir. Jožko Nachbar, Sigi Stropnik, Valentin Šumnik, Marko Trampusch, Stanko Verhnjak in Janez Hudl (odborniki).

V nadzorni odbor so bili izvoljeni: Janez Apovnik (predsednik), dir. Jožko Koncilija (1. podpredsednik), Alfred Kral (2. podpredsednik), Hubert Božič, dipl. inž. Štefan Hobl, Franc Kristan, Pepej Krop, Fric Kumer in Miha Lubas (odborniki).

Ob koncu sta spregovorila še Maks Jaš od Ljubljanske banke Slovenj Gradec in Fric Kumer. Slednji se je v imenu domačih kulturnih in političnih ustanov posojilnici zahvalil za vsestransko in širokogrudno pomoč, brez katere bi bilo društveno delo zelo oteženo oz. pogostokrat sploh ne bi bilo mogoče.

-Kuj-

Gospodarska zadruga Pliberk

Občni zbor KGZ Pliberk, ki je bil 6. januarja 1991, je bil v znamenju „veselja nad nadpovprečnimi uspehi ter zahvale vsem tistim, ki so pripomogli k tem uspehom“ (tako se je izrazil predsednik nadzornega odbora Valentin Kumer). Prirastek skupnega prometa v letu 1990 je znašal nad 100 odstotkov, investicije pa so znašale 7,5 milij. šil. S koncem leta 1990 je zadruga zaposlovala okoli 70 ljudi.

Kot je poročal predsednik upravnega odbora dir. Fridl Kapun, so se za povečanje trgovinskih prostorov (za kar so investirali 4 milij. šil.) odločili v upanju, da se bodo s tem prostorski pogoji izboljšali. V resnici pa so prostori še vedno premajhni. Kapun: „Občudujem naše nastavljenice, ki se z vso vnemo in požrtvovalnostjo trudijo, da ugodijo željam naših številnih kupcev.“ Posebej se je zahvalil poslovodju Stanku Čiku. Le-ta se je prav tako zahvalil vsem odbornikom, predsednikom dir. Kapunu in Valentinu Kumru, vsem članom, sodelavcem ter Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu in pri tem opozoril na velik pomen domačih kupcev: „Naši domačini so steber naše domače ustanove.“

Dir. Kapun je v svojem poročilu nanizal tudi nekaj načrtov za bodočnost. Med drugim je omenil potrebo po razširitvi skladišča ter da naj bi se skladišče za agrarno področje preselilo iz Pliberka v Šmihel. To pa seveda ne pomeni, da bi zanemarjali kmete iz pliberške okolice.

Nadalje se že pripravljajo na gradnjo skladišča za rezervne dele.

Valentin Kumer je v imenu nadzornega odbora opozoril na nestabilno situacijo v Jugoslaviji. „Biti moramo fleksibilni ter znati hitro reagirati na dogajanje v sosedni deželi, kar nam je doslej dobro uspevalo,“ je menil Kumer.

Revizijsko poročilo je podal strokovni revizor ZSZ Janko Oitzl. Predlagal je, da naj bi KGZ Pliberk spremeni ime firme in se, kot Železna Kapla in Škofiče, preimenovala v Zadruga-market. Poleg tega je omenil potrebo po interni kontroli.

V imenu Zveze slovenskih zadrug v Celovcu je Pliberčanom čestital dir. dipl. trg. J. Habernik. Nadalje so spregovorili Fric Kumer, Jože Partl, Stanko Vavti, Fric Kert in dir. Hermann Germ. Vsi so poudarili velik pomen KGZ Pliberk tako za domače gospodarstvo kot tudi za kulturni in politični blagor slovenskega življa. Zahvalili so se za podporo, ki jo nudi pliberška zadruga vsem slovenskih kulturnim ustanovam v občinah Pliberk, Šmihel in Suha, ter hkrati izpostavili, da je taka pomoč možna samo v primeru, če je poslovno uspešna.

Na dnevnem redu so bile tudi volitve upravnega ter nadzornega odbora. Sedanji odborniki na čelu s predsednikom dir. Kapunom in Valentinom Kumrom so bili soglasno potrjeni.

Kuj

Danes se bo začel „Počitniški sejem“

CELOVEC. – Danes se na razstavišču v Celovcu pričene spomladanski počitniški sejem, ki bo tokrat – tako je pred nekaj dnevi na tiskovni konferenci dejal sejemski predsednik Walter Dermuth – v prvi vrsti posvečen družinam. Kot smo že poročali, bosta letošnji težišči „gradbeni sejem“, ki bo zanimiv za vse, ki sami gradijo hišo (Häusbauermesse), in vse okrog zdravja (letošnja novost!) – obiskovalci bodo dobili nasvete, kako živeti bolj zdravo, kako lahko preživijo svoje počitnice, da pri tem poskrbijo tudi za svoje zdravje, ipd.

Potreba po počitniškem sejmju vsekakor obstaja, za to govori že podatek, da Avstriji v povprečju kar 90 odstotkov svojega prostega

Znanje dveh tujih jezikov je minimum

KOROŠKA. – V tiskovni izjavi je Zveza sindikatov na Koroškem (ÖGB) pred nekaj dnevi zapisala, da je znanje tujih jezikov na Koroškem daleč pod avstrijskim povprečjem. To je razbrati iz zadnjih povpraševanj mikrocensusa o znanju tujih jezikov v Avstriji.

Deželni poslanec Gerhard Hausenblas je v tej zvezi zahteval večji angažma pri učenju tujih jezikov. Diskusija o skupnem evropskem prostoru in skupnem gospodarstvu zahteva tudi znanje tujih jezikov. Cilj izobraževanja naj bi bil, zahteva Hausenblas, da se vsakdo nauči vsaj dveh tujih jezikov. Ta čas 46 % Korošcev govori angleško, 12% italijansko in 6% francosko. Znanje slovenskega pa v tiskovni izjavi ni omenjeno.

Sprava...

(nadaljevanje s 1. strani)

odnos da lastne zgodovine. Vsak čas smo pripravljene za tako spravo, ne pa za spravo, ki nam jo na Koroškem že 40 let hočejo vsiliti nemškonalne sile, namreč takšno, da se odrečemo našemu boju proti nacizmu. S tem bi se odrekli delu naših korenin. Spomin na žrtve je spomin na našo zgodovino. Kdor pozabi zgodovino, pozabi tudi svoje narodne korenine.

Tudi Peter Kuchar je ob tej priložnosti opozoril na žrtve, ki so dale svoja življenja kot borci ali bile pomorjene po taboriščih kot na primer Hojnikova in Peršmanova družina, katero so nemški fašisti zverinsko pobili. V zvezi z narodno spravo pa je dejal: „Slovenski duhovniki na Koroškem

časa „preživijo“ pred televizijskimi zasloni. Sejem ima v prvi vrsti nalogo obiskovalcem posredovati možnosti in ideje, kako v bodoče preživljati svoj prosti čas. Brez dvoma pa je pomemben tudi za (počitniško) gospodarstvo, ki na sejmju predstavi svoje izdelke in si poišče tudi nove kupce. Na razstavnem prostoru 54.000 kvadratnih metrov letos prikazuje svoje izdelke okrog 450 razstavljalcev, sejem pa bo odprt še do nedelje, 14. aprila.

Dve 80-letnici

PLAZNICA. – Te dni sta v Plaznici pri Žitari vasi praznovala svoji 80-letnici zakonca Fric in Katarina Lipuš. Med drugimi so jubilarita počastili pevci SPD „Trta“ iz Žitare vasi, čestitala pa sta jima tudi občinska odbornika Petek in Wodlei.

Čestitkam se pridružujeta še uredništvo in uprava Slovenskega vestnika. Jubilaritoma želimo za prihodnja leta veliko zdravja, sreče in zadovoljstva!

Ste pripravljeni za primer kakšne katastrofe?

CELOVEC. – Od 1. do 30. aprila se lahko pri službi tonskega traku (Tonbanddienst) avstrijske Delovne skupnosti za ljudsko zdravje pozanimamo o temi „za vaše zdravje“. V tem času dajejo strokovnjaki informacije, kako ravnati, če preti nevarnost žarčenja (Strahlen): za ta primer si lahko v lekarni kupite tako imenovane „kalij-jodidtablete“. Pozanimajte pa se lahko tudi o tem, kaj je treba imeti v zalogi doma za primer kakšne katastrofe (voda, medikamente, živila, ...). Informacije dobite po telefonu: 0463 / 1570.

so tudi v najhujšem nacističnem nasilju ostali zvesti narodu. Veliko število jih je moralo v pregnanstvo, ostali so v večini podpirali osvobodilni boj“ in potem navedel konkreten primer: „Prav tu v tej cerkvi pri Devici Mariji v Trnju sta gospod prelat Zechner, takratni župnik v Železni Kapli, in Tavčmanov Franci, takrat še nemški vojak, molila in ugibala, kaj naj Franci napravi, ali naj se vrne na fronto ali vstopi v partizanski boj. Ko je bilo že pozno zvečer, sta se enoglasno odločila za odhod v partizane. To zgodbo je pokojni prelat povedal v polni cerkvi vernikov.“ Takih primerov je bilo še več, je dodal Peter Kuchar in poudaril, da na Koroškem ni bilo narodnega izdajstva.

Na spominski svečanosti so sodelovali društveni pevski zbor SPD Zarja (pod vodstvom Boža Hartmana) in recitatorji iz Železne Kaple in Jezerskega.

Zadružni list

Informacije Zveze slovenskih zadrug ter v njej vključenih podjetij, zadrugnih marketov in posojilnic

„Dober dan, novinarji gospodarstva!“

Dejstvo je, da koroški Slovenci nimamo nobenega dobrega novinarja, ki bi bil sposoben strokovno poročati o raznih dogajanjih v gospodarstvu. Našim novinarjem za to manjka predvsem izobrazba in poznavanje gospodarskih tokov. Naši novinarji iščejo predvsem senzacije in skušajo pritiskati na čustva. Čustva pa največkrat nasprotujejo gospodarskim realnostim.

Tako je v velikonočni številki Slovenskega vestnika g. Andrej Mohar, ki je bil pred leti znan bolj kot partijski funkcionar kot pa poznavalec gospodarstva, skušal opisati usodo hotela Korotan, ki je bil prej v lasti Posojilnice-Bank Celovec.

Posrečilo se mu je opisati zgodovino hotela. Soglašam z njegovo ugotovitvijo, da so se zadružniki od vsega začetka lotili pustolovščine, ko so zgradili hotel-zadružni dom, ne da bi zanj imeli kvalificirane kadre. Res je tudi, da se je Korotanska zemlja že vsa leta prodajala (tudi našim rojakom), da bi s to prodajo krili nastale in nastajajoče izgube. To pa je že vse, s čimer bi se mogel strinjati.

Ostanejo pa samo še ekonomske realnosti. Novinar je s svojimi krepko natisnjenimi pododstavki „Slovenska zemlja ... dana v najem, prodana ... sedaj pa nemška last! Kaj pa denarci?“ nakazal, da se hoče le bolj baviti s čustvi kot s številkami. Na to kaže tudi njegov namig na kraj Sekrin/Sekira, ki naj bi zdaj zaradi tega postal še vse bolj Seekirn.

Hotel je bil povečini zgrajen s hranilnimi vlogami. Dokler je predsednik celovške posojilnice bil dr. Martin Zwitter, je bila le redko prikazana izguba. Vsi nameščenci pa so vedeli zakaj. Razna dela za hotel so se plačevala iz drugih slovenskih virov. Kalvarija hotela se je začela, ko je bil dr. M. Zwitter odvoljen kot predsednik in so zaradi tega ti viri usahnili. Poslovodstvo se je pogosto menjavalo, hotel ni bil stalno zaseden.

Pokazal se je pravi rezultat poslovanja – brez kozmetike. Ta pa je bil krut. Ne samo, da v hotel vložena sredstva niso prinašala nobenih obresti (te pa je bilo treba klientom plačevati za hranilne vloge, ki so se v hotel investirale), nastajala je še dodatna poslovna izguba – vsako leto nad milijon šilingov.

Celovška posojilnica je bila ogrožena in zaradi tega še danes izkazuje v svoji bilanci – kljub prodaji hotela daleč nad knjižno vrednostjo – nad 5 milijonov šilingov izgube, ki že zdavnaj ni več davčno prenosljiva.

Novi zakon o kreditnem gospodarstvu je predpisal, da mora kreditna ustanova kriti osnovna sredstva z lastnim kapitalom (in ne s hranilnimi vlogami varčevalcev), sicer izgubi svojo licenco. Ker pa je bilanca celovške posojilnice pred 10 leti v aktivah vsebovala skoraj samo še hiše in poslopja, kar ni dosti donosno, hiša na Dunaju, razna zemljišča, tako ni šlo več naprej. Za banko je potrebno, da se ukvarja predvsem z denarnimi in s kreditnimi posli in ne samo z upravljanjem realitet. Posojilnica je že pred prodajo Iskri Delta nujno iskala kupca.

Zato je bila prodaja deficitarnega hotela, ki bi poleg tega potreboval še večmilijske investicije, nujna. Posojilnica je bila zaradi zakona o KG prisiljena hotel prodati in prodati je morala tistemu, s katerim se je strinjala Emona, ki je imela do leta 1994 najemniško pogodbo. Tisti kupec je diktiral ceno. Prodajna cena je bila za leto 1986 običajna, saj noben slovenski hotelir na Koroškem take cene ne bi hotel plačati in se zaradi najemniške pogodbe z Emono ni mogla doseči komercialna cena. Namen je bil, da bi hotel ostal v domačih rokah, zato prodaja firmi Iskra Delta Celovec. Če bi tedaj javno razpisali prodajo hotela – recimo v Avstriji, Nemčiji in Jugoslaviji – ni izključeno, da bi zanj iztržili večjo vsoto kot 25 milijonov šilingov (ocenjen je bil nad 40 milijonov). Toda prepričan sem, da bi tedaj prav gospod Mohar zaganel v časopisu vik in krik, češ da se prodaja slovenska zemlja kakemu Nemcu – kapitalistu. Prodajo so tedaj odobrile

Ivanu Brumnu v slovo

Povsem nepričakovano je 18. februarja letos umrl dolgoletni sodelavec ZSZ Ivan Brumen. Svoje oči je zatisnil v 57. letu starosti. Ivan Brumen se je rodil 25. 3. 1934 v Dragoviču (Jugoslavija). Leta 1958 in 1959 je delal pri nekdanji Južnokoroški gospodarski zadrugi. K Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu je prišel leta 1960, kjer je celih 30 let delal kot šofer v centralnem skladišču. Sodelavci so ga cenili kot kolega, ki je vedno rad pomagal in ki je za vsakega našel prijazno besedo.

Rajni zapušča vdovo Marijo in sinova Walterja ter Mirana. Njim velja naše iskreno sožalje.

Ivana Brumna bomo ohranili v lepem spominu.

Dipl. trg. J. Habernig

tudi slovenske osrednje organizacije na Koroškem. Odkar je Posojilnica Celovec hotel prodala, je zopet začela poslovati bolj pozitivno in pokrila že velik del izgub iz prejšnjih let. Od tedaj naprej res posluje kot uspešna banka.

Premalo je, da bi hotel vzdrževali samo zaradi tega, ker si, kot pravi novinar Mohar, tam lahko naročil po slovensko ključ za igrišče in ker so tam lahko gospodarstveniki in slovenski maturantje nekajkrat na leto jedli in pili.

Kljub slabim izkušnjam s hotelom Korotan – osel gre menda samo enkrat na led – so se slovenski zadružniki še enkrat podali v pustolovščino.

Hotel Obir v Železni Kapli je vsa leta – razen v zadnjih dveh, ko ga vodi domači strokovnjak, ki je hkrati postal tudi večinski solastnik hotela – posloval negativno. Pokriti je bilo treba okoli 20 milijonov izgub. Slaba je tolažba, da je slovensko zadružništvo pri tem utrpelo samo nekaj izgube in da sta večino izgube nosili slovenski firmi Emona in Alpetour.

Prepričan sem, da se hotelov te velikosti ni dalo in se tudi ne da voditi v zadružni obliki, ker o poslovanju odločajo odborniki in poslovodje – nestrokovnjaki. Tak hotel more pri nas voditi samo privatnik s svojo družino, ki za hotel skrbi, zadružne kreditne ustanove pa mu pri tem pomagajo s krediti in z drugimi nasveti.

Pri vseh teh deficitih je novinarjevo namigovanje „Kaj pa denarci?“ povsem odveč. Stečajni upravitelj hotela ni prodajal v sili, ampak si je pustil več kot eno leto časa. Hotel je ponujal v časopisju, iztaknil nekaj interesentov in hotel brez pritiska prodal tistemu, ki je zanj največ ponudil. Pri tem se mu ni bilo treba ozirati na kako sveto slovensko zemljo ali pa na to, ali bo mogoče Seekirn ostal le Sekirn/Sekira....

dipl. trg. J. Habernik, poslovodja ZSZ

Hčerke in očetje – porušeni odnosi in njihove posledice

Če imajo hčerke v poznejšem življenju psihične težave, probleme v partnerstvu in še kaj, so psihologi doslej za to v glavnem pripisovali krivdo materam, ki so jih napačno vzgajale, ki so nanje podzavestno prenašale svoje nezadovoljstvo nad ženskostjo in še kaj. Skratka, o občutljivem razmerju med materjo in hčerko se je v zadnjih desetletjih veliko razmišljalo in pisalo, pri tem pa se je zanemarljivo vloga očetov.

Ameriška psihologinja Linda Leonard, ki je sama v otroških letih in pozneje trpela, ker bil njen oče alkoholik, ki jo je zanemarjal, do katerega je imela negativen odnos, je na to temo napisala knjigo „Hčerke in očetje, zdravljenje porušenega odnosa“ (knjiga je izšla v Založbi Fischer, dobite pa jo tudi v „Naši knjigi“). V svoji terapevtski praksi je vedno spet obravnavala ženske, ki so trpele zaradi slabega odnosa do svojih očetov – ob teh primerih pa je tudi spoznala, da so te ženske imele pozneje podobne probleme.

Očetov odnos je za hčerko bistvenega pomena: znan je npr. fenomen, da si veliko žensk pozneje izbere partnerja, ki jih na katerikoli način spominja na očeta. Če je bil oče alkoholik, bo po vsej verjetnosti imel probleme z alkoholom tudi njen mož, če je bil oče nezanesljiv, bo takšen tudi mož... primere bi lahko še nadaljevali. Ob svojem očetju si hčerka namreč ustvari model, kako mislijo in

ravnajo moški: če je bil nek oče strog in patriarhalen in je podcenjeval ženskost, se pogosto zgodi, da se hčerka nauči neke vrste vloge pasivne podrejenosti moškemu. Vse svoje življenje ostane „mala punca“, ki potrebuje (močnega) moškega, ker je njena lastna identiteta ostala upogljiva, punca, ki ne prevzema odgovornosti sama zase, mavreč ostaja odvisna od moškega.

Prav nasprotni pojav pa lahko opazimo pri hčerkah, ki imajo zanemarljivo očeta, očeta, ki sam ni napravil kariere, bil morda celo odvisen od kakšne droge – te se namreč obdajajo z neke vrste oklepom, so bolj moške (kot da bi hotele nadomestiti pomanjkljivosti očeta), in skušajo biti po vsej sili uspešne (npr. v poklicu). Borijo se proti svoji ženskosti, nagibajo k temu, da se stalno preobremenjujejo, zatajujejo in odri-vajo svoje občutke in so nazadnje navkljub vsem uspehom nesrečne. Disciplinirane so, zavedajo se svoje odgovornosti, živijo strogo načrtno in kontrolirano in se navsezadnje pri tem prikrajšujejo za svoje občutke in strasti.

Linda Leonard v svoji knjigi prikazuje vse fasete, ki jih imajo življenjski vzorci žensk, katerih odnosi do očeta so prizadeti, pri tem pa uporablja tudi primere iz literature. Knjiga pa je konstruktivna (za hčerke/ženske in očete/moške), ker kaže poti za zdravljenje teh „bolnih odnosov“.

Linda Leonard
**Töchter
und Väter**
Heilung einer
verletzten Beziehung

Fischer
Die Frau in der Gesellschaft

Der Vater meines Lebens

*Mein Vater stand nicht im Telefonbuch
meiner Heimatstadt;
mein Vater schlief nicht mit meiner Mutter
in unserem Haus;
mein Vater kümmerte sich nicht darum,
ob ich klavierspielen lernte;
mein Vater kümmerte sich nicht darum, was ich tat;
und ich dachte, mein Vater sei schön, und ich liebte ihn
und fragte mich, warum
er mich so viel allein ließ, so viele Jahre,
und dennoch machte mein Vater
mich zu dem, was ich bin, zu einer einsamen Frau
ohne Sinn und Ziel, so wie ich ein einsames Kind war
ohne Vater. Ich ging mit Worten, Worten und Namen,
Namen umher. Vater war nicht eines meiner Worte.
Vater war nicht einer meiner Namen. Diane Wakoski*

Nam bo zmanjkalo zraka za dihanje?

80 do 100m² znaša površina naših pljučnih mehurčkov, ki so stalno v stiku z zrakom, ki je za preživetje najvažnejša snov. Jasno, bolj je zrak onesnažen, bolj trpijo tudi naši dihalni organi. Kar velja za naše gozdove, ki umirajo zaradi onesnaženega zraka, velja tudi za človeka, še najbolj pa za otroke. Posebno tisti starši, ki s svojimi otroci žive v večjih mestih, dostikrat tožijo, da otrok ne neha in ne neha kašljati, da trpi za kroničnim bronhitisom, alergijami itd.

Največ škodljivih snovi uhaja v zrak ob izgorevanju: žvepleni dioksidi nastajajo v glavnem pri zgorevanju olja in trdih goriv (drva, briketi, premog...). Dušikovi oksidi, ogljikovi vodiki in ogljikovi monoksidi pa nastajajo pri zgorevanju bencina, nafte

ipd. – glavni povzročitelj teh škodljivih snovi je torej naša „sveta krava“, naš ljubljani avtomobil.

V zraku pa najdemo še druge snovi, ki škodujejo našemu zdravju, omenim naj le svinec, kadmij in druge težke kovine.

Obremenitve zraka pa ne najdemo le ob cestah in v velemestih – zrak je dostikrat onesnažen tudi med našimi štirimi stenami, v naših stanovanjih in hišah: starši, ki npr. kadijo, zelo obremenjujejo svoje otroke; škodljive snovi pa so tudi v opremi, v lakih, ki jih uporabljamo, v barvah, s katerimi pleskamo naše stene, v lepilih, s katerimi lepimo tapete – in še bi lahko naštevali.

Našteta dejstva govorijo zase, ukrepati pa bo moral – če želimo, da se kaj spremeni – vsakdo izmed nas!

Med nami povedano

piše dr. Štefka Vavti

MI SMO NAPREDNI!

Kdo rad sliši očitke, da je zastarel, da je obtičal nekje v svojih tradicijah, da ni prilagodljiv? Raje smo napredni, fleksibilni in moderni. Reakcionarjev ne maramo, napadamo jih, jih zatiramo... Spominjam se svojih študijskih let; takrat je bila ena najhujših žalitev, če je kdo komu očital, da je reakcionar, nazadnjak. Nazadnjak pa je bil kar vsakdo, ki je mislil drugače, ki je imel drugačne cilje, druge vrednote. Kdor veruje, je nazadnjak. Kdor pripada nekemu drugemu taboru, tudi! Kdor se v postnem času še posti, je obtičal nekje v starih religioznih tradicijah in ga lahko zasmehujemo: povsem nekaj drugega pa je, če kdo izmed nas naprednih postane Dungalov apostel in se – seveda izključno za svoje zdravje – posti, odpove mesu in še čemu drugemu. To je „in“, kakor dandanes pravimo!

Včasih se mi zdi že prav smešno, kako isto dejanje – odvisno od tega, v kateri „plašč“ je ogrnjeno – ocenjujemo enkrat za napredno, drugič za nazadnjaško. Napredni smo, to pa pomeni tudi sprejemljivi za vse novo. Vendar pa nam mora biti tisto, kar je novega, tudi pogodu, sicer pa novo raje kar preimenujemo v staro, ga potisnemo v nazadnjaški predalček in si s tem sami sebi izstavimo legitimacijo, da nekaj, nekoga napadamo, da se proti nekomu, nečemu borimo, da neko idejo ovrednotimo za nazadnjaško.

In zaradi kakšnih banalnih malenkosti včasih koga vržemo v ta nazadnjaški (ali drugi) predalček! Moderne starše otroci kličejo po imenu, mati, katero sinko kliče – po stari navadi – mami –, pa je zastarela! Napredni starši niso avtoritarni, zato (vsaj v javnosti) ne dajajte svojim otrokom napotkov, ne bodite strogi, ne prepovedujte jim ničesar (upam, da boste tako preživeli)!

Takšnih primerov pa ni dovolj le pri vzgoji otrok, srečamo jih lahko na vsakem področju življenja. Ali veste odgovor na vprašanja kot so: kdo je zaveden (ali sploh) Slovenec, kdo je politično napreden, kakšna je emancipirana ženska (napol moški?)

Prepričana sem, da bo vsak odgovoril drugače!

Datum	Kraj	PRIREditVE	Prireditelj
Torek, 9. 4. 19.30	v mali farni dvorani v Sentsjakobu	PREDAVANJE IN POGOVOR z dr. Petrom Novakom o temi: V boju za slovensko šolo v Sentsjakobu	Katoliška prosveta Sentsjakob
Sreda, 10. 4. 18.30	v veliki galeriji mestne hiše v Celovcu	OTVORITEV RAZSTAVE del Save Stojka – motiv slik iz Subotice	Avstr. jugosl. društvo, kulturni urad mesta Celovec in gen. konzulat SFRJ
Sreda, 10. 4. 19.30	kongresna hiša v Beljaku	KONCERT SLOVENSKE FILHARMONIJE	Kongresna hiša
Torek, 9. 4. 19.30	v Evropski hiši v Celovcu	KONFLIKT V SLOVENIJI – VZROKI IN RAZVOJ predava: univ. prof. dr. Janko Prunk iz Ljubljane	Club tre popoli
Četrtek, 11. 4. 19.30	v domu v Tinjah	ZDRAVSTVENA HRANA ZA ZDRAVE IN BOLNE LJUDI , predava: dr. Sebastian Mathew	Sodalitas
Petek, 12. 4. 17.00	„WIFI“ v Velikovcu	POGOVOR O NOVIH PERSPEKTIVAH NASTANKA BOLEZNI , vodi Hemma Strutz	Iniciativa za izobraževanje žensk
Petek, od 12. 4. do 13. 4.	v domu v Tinjah	SLIKANJE NA STEKLO za začetnike in napredujoče, vodi: Anica Vrečar	Sodalitas
Sobota, 13. 4. 21.00	v hotelu Obir v Železni Kapli	LOVSKI PLES , igra ansambel „Dobri prijatelji“	Lovski pevski zbor v Železni Kapli
Sobota, 13. 4. 20.00	farna dvorana v Šmihelu	Premiera veseloigre DVOJČKA (Plautus), nastopa igralska skupina KPD Šmihel, režija M. Belina. Ponovitev v nedeljo, 14. 4. ob 14.30 uri.	KPD Šmihel
Sobota, 13. 4. 20.00	avla ljudske šole v Bilčovsu	KONCERT „NAŠA VIGRED“ sodelujejo: moški in mešani pevski zbor ter otroška skupina SPD Bilka, pevsko instrumentalna skupina Žvabek	
Sobota, 13. 4. 20.00	v farni dvorani v Selah	KONCERT IN KABARET , gostuje ansambel „4J“ KPD Planina v Selah	
Nedelja, 14. 4. 14.30	v farni dvorani v Železni Kapli	SREČANJE MLADINSKIH ZBOROV – v nedeljo 21. 4. 1991, ob 14.30 uri v kulturnem domu na Radišah	KKZ in SPD „Zarja“ in SPD „Radiše“
Nedelja, 14. 4. 19.30	Pri Joklnu v Celovcu	OBČNI ZBOR KULTURNEGA DRUŠTVA PRI JOKLNU	
Ponedeljek, 15. 4. 19.00	Slomškov dom v Celovcu, 10. oktoberstr. 25/1	INFORMACIJSKI VEČER – kompostiranje – komunalnopolitična naloga za bodočnost	Kmečka izobraževalna skupnost in Klub slov. občinskih odbornikov

RAZSTAVE

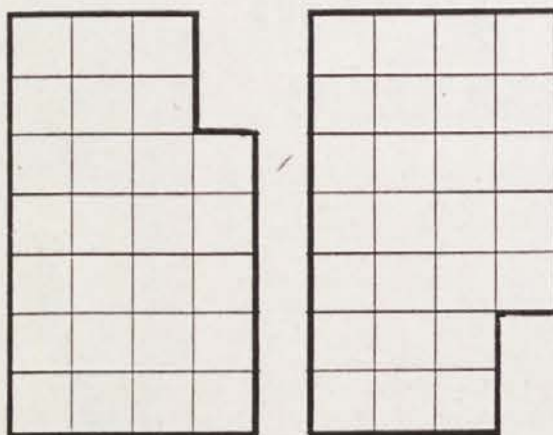
CELOVEC

- Pri Joklnu – Leon Zakrajšek – slike
 - Galerija Carinthia – Alterplatz – Walter Krobath, nova dela
 - Velika galerija v mestni hiši – Sava Stojko, slike, do 5. 5. 1991
- ### BEGUNJE
- Galerija Avsenik – razstava slik znanih jugoslovanskih avtorjev, dela je dala na voljo galerija LM v Mariboru. Ogled del je možen vsak dan od 11. do 17. ure.

TINJE

- Galerija Tinje – Miha Dolinšek, fotografije (odprtje: 5. 4., 19.30)

Kombinacijska križanka

Spodnje besede vpišite v prvi ali drugi lik vodoravno ali navpično tako, da se bodo med seboj ujemale.

AJA – ČLAN – ČUENLAJ
 – EST – INTRADA – KAD
 – KANON – NAPA –
 ONAN – OSTANEK –
 PAIAN – RESNOST –
 RETI – ROS – SELO –
 STOK – STOPALO – ŠČIP
 – ŠTRUČKA – TKON –
 TUNA – UNRA

Jože Petelin

Rešitev križanke

K	O	S	T	R	A
A	S	T	R	I	D
S	T	R	I	G	A
K	R	U	T	O	N
A	N	G	O	L	A
D	I	A	N	A	Ø
E	C	Ø	Ø	N	Ž
R	A	G	L	J	A
Ø	Ø	R	E	E	D
R	A	B	A	Ø	Ø
A	M	A	N	D	A
S	E	V	D	A	H
A	N	K	E	T	A
Ø	Ø	A	R	A	T

LOTTO

7 11 19 26 32 42 (25)
 Joker: 465561 b. j.

TOTO

2X1 X21 11X 2X2
 Stava: 0:2, 0:0, 4:0, 0:0 b. j.

MENJAVA DENARJA (VALUTE) dne 5. 4. 1991

	dobite (šil.)	plačate (šil.)
za 1 ameriški dolar	\$ 11,50	12,00
za 1 angleški funt	£ 20,55	21,35
za 100 franc. frankov	f 204,00	212,00
za 100 ital. lir	Lit 0,93	0,97
za 100 dinarjev	DIN 50,00	70,00
za 100 švic. frankov	sfr 820,00	848,00
za 100 holand. guldov	Hfl 613,00	635,00
za 100 nemških mark	DM 691,70	713,70

Posredujeta: Posojilnica-Bank, Zveza-Bank, Celovec

SLOVENSKI VESTNIK

Nadstrankarski časopis koroških Slovencev

Uredništvo/Redaktion: Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, Telefon 0463/514300-30 do 34, telex 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Usmerjenost lista/Blattlinie: seštevek mnenj izdajatelja in urednikov s posebnim poudarkom na narodnopolitičnem interesu.

Glavni urednik/Chefredakteur: Ivan P. Lukan

Uredniki: Andrej Kokot, Andrej Mohar, dr. Štefka Vavti.

Izdajatelj in založnik/Herausgeber und Verleger: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, telefon 0463/514300, telex 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Tisk/Druck: Založniška in tiskarska družba z o.j. Drava, Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/50566, telex 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Oglasi/Anzeigen: Tarviser Straže 16, 9020 Celovec/Klagenfurt, Avstrija, telefon 0463/514300-30 do 34 in 40, telex 422086 ZSO, telefaks 0463/51430071.

Zastopstvo za Jugoslavijo: ADIT-DZS, Glonarjeva 8, 61000 Ljubljana, Slovenija, telefon 061/329761, telefaks 061/311123.

Letna naročnina: za Avstrijo 370 šil. (za penzioniste 280 šil.); za Jugoslavijo 400 din. (za penzioniste 310 din.).

TRIBUNA BRALCEV

Še enkrat dr. France Czigan!

Gospoda Czigana sem spoznal kot dijak slovenske gimnazije. Poučeval nas je glasbo. Poznal pa sem ga tudi kot vzgojitelja v Mohorjevih domovih. Nesporno je, da je imel svoje jasno politično prepričanje, kar me kot dijaka slovenske gimnazije in kot gojenca Mohorjevih domov ni motilo. Ko pa je gospod Czigan, in ob njem bi lahko navedel še nekatere vzgojitelje, začel pri svojem vzgojnem delu v Mohorjevem domu zaničevalno govoriti o partizanstvu, sem ga naenkrat, in to velja tudi za vrsto mojih sošolcev, videl v drugačni luči. Kot mladoletnik se nisem mogel strinjati s tem, da bi početje mojega očeta, mojih stricov in drugih iz Slovenjega Plajberka, ki so bili bodisi izseljeni ali pa so se aktivno uprli Hitlerjevemu fašizmu, bilo napačno ali celo škodljivo slovenskemu narodu. Pozneje, ko sem zaključil študij, sem doživljal, da so predstavniki Narodnega sveta in

Krščanske kulturne zveze gospoda Czigana postavljali pred domače koroške kulturne ustvarjalce, kot so Kernjak, Hartman, Kežar itd.

Ko je dokumentarist Jože Vidic v knjigi „Po sledovih črne roke“ opisal tudi delovanje in povezovanje gospoda Czigana s črnorokci, je to nesporno med nami, ki smo gospoda Czigana spoznali že v slovenski gimnaziji, ustvarilo do njega določeno negativno mnenje.

Če Krščanska kulturna zveza smatra, da mora ob tem, ko v Sloveniji skušajo iskati take in drugačne oblike sprave, to temo na Koroškem, kjer nismo poznali povezovanja avtohtonega slovenskega prebivalstva s Hitlerjevem fašizmom, ponovno pogrevati, je to njena stvar. Odločno pa moram zavrniti trditve, da sem se kot tajnik Zveze slovenskih organizacij „napotil k avstrijskemu zveznemu predsedniku in skušal zlivati gnojnico na nedol-

žnega človeka“. To je popolna laž, toliko večja, ko prihaja izpod peresa organizacije, ki se imenuje Krščanska kulturna zveza. To laž tudi ni težko dokazati, saj je vsak obisk pri avstrijskem predsedniku protokolarno zapisan.

Pa še to: da je bil gospod Czigan zelo ustvarjalen na glasbenem področju, ni nobenega dvoma. Da je s tem veliko prispeval v zakladnico vseslovenske glasbene kulture, je prav tako nesporno. Kljub temu imam pravico, da so mi mnogo bolj pri srcu koroški glasbeni ustvarjalci Kernjak in drugi z njihovo prisnostjo, avtohtonostjo in globoko povezanostjo s koroškim človekom. Prav tako je nesporno, da gospod Czigan v času svojega ustvarjanja na Koroškem ni prispeval k spravi med obema taboroma. Konflikt med koroškimi Slovenci ni nastal med vojno, temveč po njej, in je bil vnesen predvsem na osnovi dogodkov v Sloveniji, pri čemer so tisti, ki so po vojni pribegli na Koroško, prispevali, da se je atmosfera med koroškimi Slovenci zaostila in poslabšala.

Feliks Wieser, pred. ZSO

Kulturna spomenika razpadata

Stari Ljubelj, visok 1366 metrov, je bil nekoč zaradi svoje strmne najbolj znan mejni gorski prelaz v Evropi. Danes pa z obema postojankama (avstrijsko in jugoslovansko carinarnico) predstavlja žalostno sliko razpadanja. To kaže tudi slika avstrijske carinarnice (zgoraj). Edinole oba obeliska še stojita in kljubujeta divji gorski naravi, enemu pa tudi že grozi zemeljski plaz. Res škoda, da se je pozabilo na Ljubelj in tako dovolilo razpadanje pomembnih kulturnih spomenikov.

L. U.

20.-26. 3.	TV AVSTRIJA 1	TV AVSTRIJA 2	TV SLOVENIJA
SR 10.4.	10.30 Onassis: zlati Grk; 14.00 Wichertovi iz sosese; 15.00 Otroški spored; 16.10 Za najmlajše; 18.00 Čas v sliki; 18.05 Mi; 18.30 Srečna družina; 19.22 Novo v znanosti; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Šport; 20.15 Onassis: zlati Grk; 21.55 Pogledi s strani; 22.05 Dallas; 22.50 Pralni salon.	16.50 Leksikon umetnikov; 17.00 Telekomunikacija; 17.30 Dežela in ljudje; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Hitri posnetek; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Posodite nam vašega moža; 21.55 Novo v kinu; 22.00 Čas v sliki; 22.30 Šport; Čas v sliki.	9.00 Živ žav; 9.50 Poroka; 15.30 Sova, pon.; 17.00 Dnevnik; 17.05 Mozaik; 17.35 Spored za otroke; 17.35 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Jezus iz Montrea; 22.05 Dnevnik; 22.25 Anderson; 23.10 Sova: Alf, Seznam, V znamenju zvezd.
ČE 11.4.	13.35 Roseanne; 14.00 Kung Fu; 15.00 Otroški spored; 16.10 Za najmlajše; 17.10 Wurlitzer; 18.00 Čas v sliki; 18.05 Mi; 18.30 Srečna družina; 19.22 Novo v znanosti; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Šport; 20.15 Tele as; 21.10 Pogledi s strani; 21.30 Kaj, ti nočeš? 23.15 Hunter; 0.00 Čas v sliki.	17.15 Arabci in Evropa; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Povej resnico; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Notranje-politični report; 21.00 Za ljubitelje filmov; 21.30 Kulturni report; 22.00 Čas v sliki; 22.30 Klub 2; Čas v sliki.	9.00 Grizli Adams; 9.25 Slovenci v zamejstvu; 15.30 Mozaik; 16.00 Sova, pon.; 17.00 Dnevnik; 17.05 Puščava in globoko modro morje; 18.40 Spored za otroke; 19.00 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Simonon; 21.20 Tednik; 22.25 Dnevnik; 22.45 Sova: Ti in Jaz, Seznam.
PE 12.4.	13.35 Roseanne; 14.00 Pravnik Kreuzberg; 14.45 Bodoči mojstri; 15.00 Otroški spored; 16.10 Za najmlajše; 18.00 Čas v sliki; 18.05 Mi; 18.30 Srečna družina; 19.22 Novo v znanosti; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Šport; 20.15 Primer za dva; 21.25 Pogledi s strani; 21.35 Morilska prednost; 23.20 Šport.	16.00 Formicula; 17.30 Mulu: Nacionalni park na Borneu; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Milijonsko kolo; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Glave, 21.15 Znanje specialno; 21.15 Šiling, gospodarski magazin; 22.00 Čas v sliki; 23.25 Gothic; 0.50 Čas v sliki.	9.00 Klub Klobuk; 10.10 Simonon; 15.00 Svet na zaslonu; 15.30 Sova, pon.; 17.00 Dnevnik; 18.10 Spored za otroke; 19.00 Risanka; 19.30 Dnevnik; 19.59 Zrcalo tedna; 20.20 Jeruzalem; 21.15 Popolni vohun; 22.15 Dnevnik; 22.35 Sova: Dragi John, Črni mesec.
SO 13.4.	13.35 Izgubljeni sin; 15.00 Zgornja Avstrija v letu; 15.30 Otroški spored; 16.00 Otroški Wurlitzer; 18.00 Čas v sliki; 18.05 Šport; 18.30 Srečna družina; 19.20 Prijet za besedo; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Šport; 20.15 Stavim da...? 22.05 Model in vohun; 22.55 Lov na glavo - cena strahu.	14.30 Antarktika - poslednji raj; 16.00 Matwere; 17.00 Draga družina; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Avstrija danes; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Mladi Freud; 21.55 Novo v kinu; 22.05 Čas v sliki; 22.10 Večerni šport; 22.40 Pop-glasba; 0.55 Čas v sliki.	9.00 Radovedni Taček; 9.50 Alf; 11.00 Zgodbe iz školjke; 14.40 Časovni stroj; 16.20 Sova, pon.; 17.00 Dnevnik; 18.30 Zdaj pa po slovensko; 19.12 Risanka; 19.30 Dnevnik; 22.10 Dnevnik; 22.30 Sova: Na zdravje, Twin Peaks, Gospa; 1.15 Video strani.
NE 14.4.	13.35 Marija Valevska; 15.30 Otroški spored; 17.00 X-Large; 18.00 Čas v sliki; 18.05 X-Large; 18.30 Baywatch - reševalni plavalci; 19.15 Lotto: žreb; 19.30 Čas v sliki; 19.48 Šport; 20.15 Hrepenenje ali pa je vse le strašno lahko... 21.50 Vsaka ljubezen mora biti nekoliko kritična; 22.25 Il re Pastore.	11.00 Nečedni Mozart; 13.00 Dober dan, Koroška ; 15.00 Športno popoldne; 16.30 Svilena cesta morja; 17.15 Klub seniorjev; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Slika Avstrije; 19.00 Avstrija danes; 19.30 Čas v sliki; 19.48 Primer za ljudskega tožilca 20.15 Sam proti mafiji; 22.15 Čas v sliki.	8.55 Živ žav; 9.45 Mesečeva ura; 10.15 V znamenju zvezd; 10.45 Muppet Show; 13.10 Lennon; 14.40 Saga o Forsytih; 15.30 Sova, pon.; 17.00 Dnevnik; 17.05 Kositna zvezda; 18.50 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Posel je posel; 22.10 Dnevnik; 22.30 Sova: Krempiji in praske.
PO 15.4.	14.10 Vrnitev angela; 15.00 Otroški spored; 16.10 Za najmlajše; 17.10 Wurlitzer; 18.00 Čas v sliki; 18.05 Mi; 18.30 Baywatch - reševalni plavalci; 19.22 Novo v znanosti; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Šport; 20.15 Šport v ponedeljek; 21.15 Pogledi s strani; 21.25 Peter Strom; 22.15 Za dan prahu.	17.30 Lindenstraße; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Zbijalec šal; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Gozdarska hiša Falkenau; 21.15 Trdnjava Evropa; 22.00 Čas v sliki; 22.30 Jekleni živci; 23.10 Nočni studio; 0.10 Čas v sliki.	9.00 Ciciban, dober dan; 9.50 Mozaik; 10.35 Zrcalo tedna; 15.10 Obzorja duha; 17.00 Dnevnik; 18.10 Spored za otroke; 19.00 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Žaljuči ostali; 22.35 Dnevnik; 22.55 400 let slovenske glasbe; 23.30 Sova: Avtoštopar, Inšpektor Morse.
TO 16.4.	14.00 Waltonsovi; 14.50 Bodoči mojstri; 15.00 Otroški spored; 16.10 Za najmlajše; 17.10 Wurlitzer; 18.00 Čas v sliki; 18.05 Mi; 18.30 Baywatch - reševalni plavalci; 19.22 Novo v znanosti; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Šport; 20.15 Univerzum; 21.07 Pogledi s strani; 21.15 Milijonska reč; 23.00 Hunter.	17.30 Orientacija; 18.00 Pravica do ljubezni; 18.30 Dobro tui, lev; 19.00 Koroška danes; 19.30 Čas v sliki; 20.00 Kulturni žurnal; 20.15 Made in Austria; 21.07 Zunanje-politični report; 22.00 Čas v sliki; 22.30 Klub 2; Čas v sliki.	9.00 Zgodbe iz školjke; 10.00 Šolska tv; 15.05 Mozaik; 15.30 Sova, pon.; 17.00 Dnevnik; 18.10 Spored za otroke; 19.00 Risanka; 19.30 Dnevnik; 20.05 Strast in paradiz; 21.00 Novosti založb; 21.10 San Remo '91; 22.00 Dnevnik; 22.20 Sova: Haggard, Inšpektor Morse.

Z nami na Krf!

Iz raznih vzrokov nismo uspeli organizirati napovedano potovanje po severozahodni Evropi. Odločili pa smo se za devetdnevno potovanje od 5. do vključno 13. maja letos z avtobusom in ladjo na jug, na grški otok Krf (Korfu) v otranski morski ožini med Italijo in Grčijo. Proga našega potovanja poteka z avtobusom ob italijanski obali do pristanišča Brindisi. Od tam nočna vožnja z večtisočtonskim trajektom v štiri-posteljnih kabinah na otok Krf, povratna vožnja z ladjo bo podnevi. Krf je znan kot otok cvetja in večne pomladi, že avstrjska cesarica Elizabeta je imela tam svojo letno rezidenco. Na poti proti cilju in na povratku bomo trikrat prenočili v Italiji in štirikrat v istem hotelu na Krfu, povsod na osnovi polpenziona – večerja in zajtrk. Vse sobe imajo WC in prho ali kopalno kad. Na otoku bo možno kopanje in ogled znamenitosti.

Cena potovanja v dvoposteljnih sobah 5.000, za enoposteljno doplačilo 980 šil. Prosimo za čimprejšnjo prijavo po telefonu, dopoldne (0463) 51 37 52, popoldne (0463) 21 07 04 ali pri Milki Kokot, telefon (0463) 51 43 00/40

Janez Weiss za Zvezo koroških parizanov

Novo mesto in dolina gradov – kulturno-zgodovinski vodnik

Dolenjska pokrajina, kjer je moč čutiti bogastvo kulturne preteklosti tako v ohranjenih arhitekturnih spomenikih kot v arheoloških, galerijskih in knjižnih zakladih, nam tokrat z novo izdanim kulturnozgodovinskim vodnikom to samo še potrjuje.

Besedilo, ki ga je v priročnem in informativnem vodniku napisal Janko Saje, posreduje zgoščen pregled zgodovine mesta in predstavlja izbrane kulturnozgodovinske spomenike, zlasti gradove, samostane in cerkve.

Vodnik je izšel v nakladi 5.000 izvodov, besedilo je napisano v slovenskem, hrvaškem, nemškem in angleškem jeziku. Oblikoval ga je Janko Orač, fotografije so prispevali Branko Babič, Dušan Blatnik, Janko Saje in Vlado Vivod, izdala in založila pa ga je Tiskarna Novo mesto.

Cena izvoda je 180 dinarjev, vodnik pa lahko naročite v Tiskarni Novo mesto, Ragovska 7/a, 68001 Novo mesto.

CTEP v Sloveniji razvil bogato dejavnost

Center za turistično in ekonomsko propagando pri Gospodarski zbornici Slovenije je nedavno tega podal poročilo o svojem delu v preteklem letu. Sodeloval je na 33 sejnih v inozemstvu in ob teh priložnostih 14 krat predstavil slovensko turistično ponudbo. Poleg sejemске dejavnosti pa je center izdal še vrsto publikacij, npr. „Kam v Sloveniji?“, „Cenik kampov“ ipd. Da bi izboljšal stike z javnostjo, je CTEP organiziral študijske ture za 96 novinarjev iz inozemstva idr. V tej zvezi pa je brez dvoma pomembna tudi informativna služba, ki zbira podatke iz 20 birojev po Sloveniji in jih vsak teden pošilja raznim turističnim in drugim podjetjem.

V poročilu pa je še zapisano, da je CTEP v letu 1990 poživil komuniciranje z domačo javnostjo in nadaljeval akcijo „Slovenija, moja dežela“. Turističnega foruma, ki ga je soorganiziral na sejmu Alpe-Jadran v Ljubljani, pa se je udeležilo precejšnje število interesentov, bilo jih je okrog 350.

RADIO KOROŠKA

18.10–19.00

Sreda, 10. 4. Glasbena sreda

Večerna 21.05–22.00 Samospeli avstrijskih in slovenskih skladateljev – Waltraud Mucher v Tinjah

Četrtek, 11. 4. Rož – Podjuna – Zilja

Petek, 12. 4. Pesmi M. Guttenbrunnerja v prevodu A. Kokota

Sobota, 13. 4. Od pesmi do pesmi – od srca do srca

Nedelja, 14. 4.

6.30 – 7.00 Dobro jutro na Koroškem

Duhovna misel (žpk. C. Demšar)

18.10 – 18.30 Dogodki in odmevi

Ponedeljek, 15. 4. Sprava – ali je možna? (diskusija v Tinjah) – reportaža

Torek, 16. 4. Partnerski magazin

Dober dan, Koroška

Spored za 14. 4. 1991, ob 13.00 uri

predvidoma z naslednjimi prispevki:

- 14. april 1942: Izselitev koroških Slovencev
- Novi prosvetni minister Scholten prvič v dvojezični šoli
- Projektni dnevi 6.A razreda slovenske gimnazije na Suhi
- Občni zbor slovenske prosvetne zveze
- „Veleja“: Prizori ljubosumnosti in maščevanja na vasi
- Nogometna tekma: ASK – SAK

